Ad circumspectos, atq; probatę fidei viros Nicolaum & Andream Salomones ciues cracouień, de armis ob virtutē maioribus suis concessis, quibus & ipsi merito gaudent Carmen Vlderichi Fabri Rheti.

OMnibus vna licet generis sit origo, scelesta &
Degener vt nemo, quem nisi vita facit.
Si inspicimus nostrę fragilis primordia vitę,
Est genitor cunctis vnus, & vna parens.
Sed tamen in primis refert quo sanguine cretus
Quilibet, ac proprium nunc genus vnde trahat.
Pulchra suis virtus veniens, meritisq; parentum
Efficit ingenuum, & clarior ortus aui.
Quem penes est virtus nemo hoc generosior illo,
Hec hominum terris tollit ad astra genus.
Re sine, qui falsos numerat, seu nomine tantum,
Ipse malus, titulos, nil prope laudis habet.
Nil quasi laudis habet, nomen sed iactat inane
Degenerans, vicia & detegit vsq; sua.
Bellica quem virtus ornat, quem splendor auitę
Stirpis, & ingenium, cum probitate simul.
Qui foris, atq; intus, factis, animoq; relucet,
Hic titulum verę nobilitatis habet.
Marius, & Cęsar, Magnus, Sic Scipio, Cocles,
Sic Fabij gestis enituere suis,
Sic quoq; de nitido Salomonũ stemmate nati
Nobilium proceres commeruere decus.
Splendida Sarmatię gererent insignia gentis,
Hęc sunt virtutis pręmia certa suę.
Arma togę bene conueniunt, Martiq; cruento,
Tempore sunt omni fortibus apta viris.

En ales niue candidior, phœboq; dicata,
Flebilibus numeris quę sua fata canit.
Belliger hinc nigro sonipes stat tegmine cinctus,
Qua sinit instructos scandere sæpe viros.
Cernimus & galeam cristis, treisq; ęre nitentes
Hastas, diuersum quodlibet vnde notat.
Candorem tibi signat olor, mentemq; pudicam,
Hastę animos fortes, munera Martis equus.

OPERA

De [illegible]

romanos

fuluit. Ill

vicere po

lio T

uinũ

ate tu

occis

bem

lantib

citus

castra

Viso

Rom

fortu

refug

regr

...dios
cogebat. ¶ Ta
ri Italie oppidũ
trabonem quin-
untios quæ &
e, cũ onustus
vicinis dee lit
thesauri custo
n pcussorem
am spectas-
nibus sub-
lus excerpe

ũ, lux
re ser
am le-
digna
Tusq;
aut in
stituit
luarijs
rtialis.
ace.
ginẽ-
Cęci
, inde
caric

Sicilim tra

pulit. Hieron

deditionem

manorum amf

feruntur, c
nis ferend
fis, aduerf
Claudius c
iussus p
res fac
sistun
sulē r
Camp
tius q
Amp
bere p
.f. fra
cilie,
quon
vetu
dio v
Litto
quin
na q
¶ S
¶ H
u
mart
hosti
rent
pa
fi p
gu

simil
enatu q̃siuit
ugnaret ac
n. Sic pœnã
e re geſta
te funali.
e redirer,

ientes
oſſent
ucta.
udine
, quas
oq; la
i for-
bãt,
õdes
s, hie
orue
bium
e quo
l cor

rum

is,

re

pano...
cœpit. T...
bus magnam ho...
superauit. Sed cũ ad Ca...
sessam festinaret, a Pœnis in an...
vbi Tr. militũ Calphurnius flamma, ...
centis in superiorem locum euasit, cõsulem ...
uit, ipse cũ trecentis pugnãs cecidit, & postea ab
Attilio semianimis inuentus, & sanatus, magno
postea terrori hostibus fuit. Attilius gloriose tri-
umphauit.

n... se m... lybeum... tra Sicilia ... montoria habe... Pelorum, Italiã versus. Pachinũ græciam. Lilibeũ, Africam. ¶ Panormũ oppidũ. Vnde Panormitanus iuris consultissimus. ¶ Duce Hamilcare. Polybius. Nactiq; in medio hostes frequentes eorum naues plenas capiunt, relique in littus adacte, frãgũtur, Romani tribus maximis prælijs hostibus superatis, vbiq; victoria potiti fuerunt, fracte sunt in his prælijs Romanorum naues quattuor & viginti. Carthaginensium vero supra triginta, plena autem nulla Carthaginensibus capta, ipsorum vero quattuor & sexaginta romani plenas cepere. ¶ Angustijs clausus. Florus inquit, Attilius Calatinus consul cum in locum iniquũ, a pœnis circumsessum, temere duxisset exercitum. Marci Calphurnij tr. militum virtute, & opera euasit, qui cum trecentis militib9 eruptione facta, hostes in se conuertit.

Panor-mum.

¶ De Marco Attilio Regulo.

a Ttili9 regulus cõsul fusis Salentinis, triumphauit. Primusq; Romanorũ ducũ i Africã classem traiecit, quassatas duce Hamilcare, naues longas tres & sexaginta accepit. Oppida ducẽta, & hominũ ducẽta milia cœpit, absente eo, coniugi, & ei9 liberis ob paupertatẽ sumpt9 publice dati. Mox arte Xantippi Lacædemonij mercenarij militis capt...

Attilius Regulus. de q̃ florus Epithome, xviij. plura scribit, cõque stum esse in senatu Regulũ p literas, q; agell9 ei9 a mercenarijs deuastaret. ¶ Salentini pr... Apul... ...

...meneus. Addit Polybi9. per hoc tẽpu...

…duis
…o impe-
…oditionē diſſua
… liberis. Carthaginem
…cam ligneā cōiectus, clauis in-
…actis, vigilijs ac dolore punitus eſt.

…e, quidā memorie ꝓdiderūt. ¶ Legatus, alij ſcri…
… ꝑmutandis captiuis miſſos. Hiſtorie Gellij. Valerij
…as patiētiā miris laudib⁹ ac præconijs extollunt. Vbi Gel…
…acebo, poſitū eſſe in vaſe muricibus. i. lapillis acutis, ſeu fer-
…s, quales ſunt ſpine muricū piſciū, cogebaturq́; interdiu aciem
… defatigare in radijs ſolaribus perpēdiculariter inſpiciendis, noctu
…o ne dormiret peruigilio exagitabaẗ. ¶ Conditionē diſſuaſit aſſerens
venenū tēporariū a Carthaginēſib⁹ ſibi datū, vt ꝑmutatiōe facta interiret
¶ Reijcere ē moroſū aliquid ac diſplicēs ablegare. Inde oues reicule dicte.
…ei ¶ Regreſſus, non ignarus ad quos crudeles hoſtes reuerteretur.

¶ De Quinto Luctatio Catulo.

q Vintus Luctatius Catulus primo punico bello trecentis nauib⁹ aduerſum Pœnos ꝓfectus, ſexcentas eorū naues, cōmeatib⁹ & alijs onerib⁹ impeditas, duce Himilcone apud Aegathes inſulas inter Siciliā & Affricā depreſſit, fineq́; bello īpoſuit. Pacē petētib⁹ hac cōditiōe cōceſſit, vt Sicilia. Sardinia, et cæteris inſulis intra Italiā Africamq́; decederēt. Hiſpania citra Hiberum fluuium abſtinerent.

1 Luctatius Catulus Polybi⁹ inquit. Quāobrem vbi pugnari ceptū eſt cōfeſtī (vt par erat) a Romanis ſuperanẗ. cētū. xx. naues, in ea pugna Carthaginenſes amiſere, harum due de quinquaginta ſubmerſe fracteq́; ſunt, reliq̄ue vero capte fugientibus ex prælio, plurimū opitulata eſt venti ſubita mutatio, qui ſtatim poſt fugam contrario q̄ prius impetu flare cepit, itaq́; velis ſublatis, curſū ſequentium anteuenere, & ad Hieroneſū vnde prius ſoluerat ſe ex fuga receperunt. cōſ… poſt præliū cū tota claſſe Lylibeū redijt ibi laudatis, donatiſq́; militib⁹ …era intento ſtudio perſequebaẗ. Carthaginenſes, vbi ſuperatū Hannonē …fligatamq́; claſſem intellexere. præter ſpem tanta clade ꝑcuſſi, quo …ſciebāt. De quo ita. L. Flo. xix. li. Luctatius conſul victa ad… pœnorū, finē bello impoſuit petentibus carthaginen… …auet Egades obolere nefandū dedecus. ¶ Con…
…ratē ſcare noti⁹ eſt q̄ declaratiōe īdigeat

¶ Insulis intra Italiam Africamq; decederet. Plin. li. iij. ca. vi. Insulas in Africã vsas. Gaurũ. Anelitãq; & alias cõmẽorat, citra vo Siciliã ex aduerso Methauri amnis. xxij. ferme millia passuũ ab Italia septẽ. Eolie appellate. Notũ aũt est nõ solũ insulas poni ꝑ locis vndiq; ab aqs circũfluis. sʒ etiã ꝑ ædib⁹ vicinitatẽ aliarũ nequaq; habentibus, vt Sueto. dños ait insularũ. ¶ Hiberus fluuius Hispanie, a quo dicta Hiberia, & Lucanus inquit. Profugitq; a gente vetusta Gallorũ celte miscentes nomen hiberis. Insule Hiberni

¶ De Hannibale Carthaginensi duce.

Annibal Hamilcaris fili⁹. xi. annos nat⁹. a pr̃e aris admot⁹, odiũ in Romanos penne iurauit, Exinde socius & miles in castris patris fuit. Mortuo eo, causam belli q̃rens, Sagũthũ romanis fœderatã, intra sex mẽseis euertit. Tũ alpibus patefactis, in Ita[li]ã traiecit. P. Scipionẽ apud Ticinũ, Semproniũ lõgũ apud Trebiã, Flaminiũ apud Trasimenũ, Paulũ & Varronẽ apud Cannas supauit. Cũq; vrbẽ capere posset, in Cãpaniã diuertit, cui⁹ delitijs elanguit, & cũ ad tertiũ ab vrbe lapidẽ castra posuisset, tẽpestatib⁹ repulsus, primũ a Fabio Maximo frustratus, deĩde a Valerio Flacco repuls⁹, Gracho et Marcello fugat⁹ in Africã reuocat⁹ a Scipione supat⁹, ad Anthiochũ regẽ Syrie cõfugit, eũq; hostẽ romãis fecit, q̃ victo ad Prusiã Bithyniæ regẽ ꝯcessit. Vñ Romã legatione repetitus hausto quod sub annuli gemma habebat veneno absumpt⁹ est Positus apđ Libyssam in arca lapidea, in q̃ hodie q̃ʒ inscriptũ ẽ. hannibal hic sit⁹ ẽ

Annibal. Iurauit q[ui]dem annorũ. ix. de hoc intellexit Iuuena Hoc puer ad libicas iurarat. Hannibal [a]ras. ¶ Sagũthũ: nõ referam singula quæ a Liuio. li. pri, secundi belli punici. & a Plutarcho in vita. Hannibalis referunt, neq; enĩ officij mei est transscribere, verum interpretari. Est autem Saguntum vrbs. Hispanie ab Herculis sotio Zacyntho dicta. Sil. i. Haud ꝑcul Herculei tollũt se litore muri. Clementer crescente iugo quis nobile non en. Cõditus excelso sacrauit colle Zacynthus. ¶ Patris Hamilcaris. ¶ E mortuo ...

Sagunthum.

defũcto pr̃e militasse per octo ãnos sub hasdrubale. ... uũ mensem, dũ vltroq; tp̃s legatiõib⁹ terit, dũ a ... legationes deluduntur, ... tandem ...

Alpes græce. Mons Iouis. Taurinũ.

¶ Alpibus patefactis, antea soli Herculi peruijs, inde graie dicte, constat autem venisse per montem Iouis, quẽ vulgo Danisum appellant. Gebennas versus tendentem, partem eius rupicole etiam Durandum vocitant, qui ex altero latere flumen Druentiam: ex altero exitũ in Taurinos habet, id Plutar. sentire videtur, Desinant igitur garrire amusoteri de cauata via atq; manufacta ad saltus Auguste Cesaree, nam quomodo oppidum Taurinum expugnasset, vetutissima nanq; etiam inclyta hac in vrbe plura venerande antiquitatis monumenta profecto spectaremus, que asserente Eustachio (Homerico interpræte) ab Eridano, eodemq; Phaetonte binomio condita fuit, qui solus Aegypti filius per Nilũ magna classe in mare nauigans cũ Genuino socio, Genue Ligustice deinde fundatore, post longas peregrinationes tandem in hanc amplissimã atq; fertilem planiciem deuenit, hominesq; rudes & agrestes, feroces tamen comperiens, ratus se ingenio proprio eorum superaturũ ferociã, penes Padum consedit, oppidumq; condidit Taurinũ dictũ, ab armentoso loco, seu a copia Taurorũ, seu boũ ferunt originem vocabuli, circumferuntq; pictũ nostri conciues palam tauri vexillum. Non desunt scribentes a ripis Padi cornua taurina referentibus, vel a murmure aque mugitũ huiusce animalis imitante, quia pluribus hic augetur fluminibus, taurinũ nuncupatũ extitisse. Forib⁹ domus mei gymnasij scholastici astat currus phaetonteus marmoreus. Romani certe huc vtpote in cõmune totius Gallie cisalpine, ac transalpine, diuersoriũ diuertere solebant, vbi epitaphium a me inuentum in marmoreo conditorio sacelli diui Viti vltra Padum indicat hac inscriptione. C. Rutilio gallico Commissi, de quo præfecto Rome sub Domitiano, Iuuenalis & custos gallicus vrbis, marmoreũ hunc lapidem, sacrum canonicorũ collegium, diui Ioannis, tutelaris nostri sancti, mihi dono munificentissime dedit, licet etiam pro vrbis huius priscis & sacris menibus memoriosas antiquitates cognoscere, quarũ portiunculam fideliter vt reperi, hic subscribã in parietib⁹ magnifici Scipionis Chare, anneo M. F. Senece aliud affixũ turri diui sauatoris P. Cornelio. L. F. T. le decurioni. A. P. iudici, de IV. cornelia. P. fil. Prisca. T. F. Aliud in eiusdem cœmiterio. Petronia. M. F. Marcellina. T. F. Aliud in templo eius V. F. P. Albutius sabinus. C. F. & C. Albutius. C. F. & C. Albutius Sabinos fratres sibi & C. Albutio. C. F. Ruso patri. Aliud ibidem Plancus curator veteranorum iiij. Macedonice decurio. T. F. L. Aliud ibidem. L. Coctius. M. F. S. T. le. Quartus veteranus. aliud ibidem Statius Albutius & P. Albutio adiutori.

COS.

¶ Aliud ibidem: aliud in antiquo pariete Q. S. Licio P. F. attilio agricocos. vij Vir. Epu. legato Propræt Imp. nerue. cesi Prouĩcie he. leg. leg. vi. ferrat. leg. citerioris. his prætori edili. Cur. Iul. Vespasiano. tr. M lice. x. viro. S. til. T. Aliud in templo diue virginis. V. F. C. Publitius primogenit⁹ sibi & Turriane: Aliud ibidem. P. ebutius. P. lib. Memnio aug. sibi & ebutie. M. L. L. Elibere & delicate sue. T. F. Io. infermo. Vtinam his omissis antiquitatibus Hannibal in Taurinos veniens pulcherrimum illud amphiteatrum extra portam marmoream euanescens obsoletum minime solo equasset. ¶ P. Scipionem de quo erat actum, ni filius periclitantem seruasset. ¶ Trebia ex appennino in Padum fluit vulgo Treuiam accole vocitãt. [illegible] ronius longus, qui consul ex Sicilia accersitus fuerat, vt duo exer[illegible] [illegible]r. ¶ Thrasimenus lacus est iuxta Perusiã. Ouidi. in fast. Trasimenaq; littora testes. Per volucres equos mul-

ta monere deos, de quo prelio lege Ti. Liuium. ij. bel. puni. i quo ipse dux ab equite, cui Ducario nomē erat, interfectus fuit. ❡ Canne vicus Apulie vbi temeritate. M. Terentij Varronis accepta clades, qui e laniaria taberna fortunæ ludibrio ad fastigiū vsq; consulatus peruenerat. Iamq; magis indignandum Paulum Emilium cordatum, sagacissimumq; consulem pro patria occubuisse. Varroni vero obuiam itum superstiti, actæq; gratiæ quia de repu. non desperasset, qui si Carthaginensis fuisset, malo consilio, atq; ductu suo in crucem haud dubie eleuatus fuisset, nec prolixus in his historijs ero, quia eas Plutarchus, & Silius Italicus nocturna, diurnaq; manu euoluenti satis late describunt, illud constat tres modios annulorum aureorum ab Hannibale collectos, ea autem tempestate soli equites annulos ferebant ❡ Cunq; ad tertium ab vrbe lapidem castra posuisset, cum duobus millibus equitum Romam speculatus: ac per triduum, conserto certamine semper prælio incepto vi tempestatis distractus est adeo vt dixerit Hannibal potiunde sibi vrbis Romæ modo mentem non dari modo fortunam.

❡ In delitijs, ob Capuam & Salapiam vbi amore etiam puelle captus tantus imperator est mollitus, nam post Feronie opulentissimū templum spoliatum in Brucios Lucanosq; contendit. ❡ Frustratus quando Hannibalē lassando mora vicit, vt inferius leges. ❡ A Valerio Flacco repulsus, apud alios auctores Fuluio melius scribitur: cum Appio collega in cōsulatu, qui & Capuam cœpit, quæ ad Hannibalem desciuerat, senatumq; Campanū ad palum delegatum virgis cesum, securi percussit, absconsis in sinu literis. Roma missis, quibus eis parcere iubebatur. ❡ Graccho & Marcello qui ambo infauste periere, nam Gracchus in Lucanis ad campos qui veteres vocantur, duce hospite in insidias præcipitatus perijt. Marcellus autem & Crispinus consules exploraturi tumulū qui medius inter castra Punica Romanaq; erat, insidijs Pœni circumuenti sunt Marcellus occisus fuit. Crispinus fugit. ❡ A Scipione superatus apud Zamam vrbem auctore Plutarcho vbi secundissimum prælium Romanis fuit maxime Lelio & Malinissa adiuuantibus, elephantosq; perturbantibus. constat supra viginti milia hostium eo die a Romanis cesa, totidem prope capta dicuntur, ipse Hannibal dux ad vltimum euentum pugne moratus, e media cede cū paucis effugit, accersitus deinde Carthaginem suasit, vt pacis conditiones a Romanis reciperent, quibus acceptis. quum postea earum Carthaginenses peniteret a popularibus exilio mulctatus, ad Anthiochum Syrie regem peruenit, quem contra Romanos inflammauit. ❡ Quo victo, a Scipione, quum inter conditiones pacis de Hannibale Romanis dedendo ageretur ad Prusiā confugit. ❡ Legatiōe. Titi. Flāminij missi ad cōciliandos reges Eumenem ac Prusiam, impetrauit Romanus legatus magna contentione, vt ei omnino Hannibal dederetur, itaq; a militibus regis frequentib9, obsesso vndiq; eius diuersorio, quū se euadere non posse cognouisset. quidam epoto sāguine taurino, fideliores scriptores, quod sub gemma suberat veneno epoto, mortem sibijpsi consciuisse asserunt. prius effatus, soluamus ingenti cura Po. Ro. Iuuena. Cannarum vindex & tanti sanguinis vltor Annulus.

❡ Libyssa in Bythinia vicus est iuxta littus, de quo vulgatum carmē erat. Corpus Hannibalis Libyssa tumulabit terra.

F

¶ De Quinto Fabio Maximo.

Fabius Maximus cunctator, vt verrucosus a verruca in labris, ita ouicula a clementia morũ, ꝯsul de Liguribus triũphauit. Hannibalẽ mora fregit. Minutiũ magistrũ equitũ imperio æquari sibi passus ẽ, & nihilominus periclitanti subuenit. Hannibalẽ in agro Falerno inclusit. Manliũ Statilium transfugere ad hostes volentẽ, equo & armis donatis retinuit. Et Lucano cuidam fortissimo ob amorẽ mulieris infrequenti, eandem emptam dono dedit. Tarentũ ab hostibus recepit. Herculis signũ inde translatũ in Capitolio dedicauit, de redemtione captiuorum cum hostibus pepigit. Quod pactum cum a senatu improbaretur, fundũ ducentis milibus vendidit, & fidei satisfecit.

Fabius maximus. maximi cognomen, principium habuit teste Liuio ĩ hac familia ab eo primũ, qui omnẽ forensem turbam excretã, in quatuor tribus coniecit easq; vrbanas appellauit, & instituit equites idibus quintilibus transuehi.

Cunctator. ¶ Cunctator a cunctatiõe.i. mora, q̃ Hannibalẽ vicit. Verg. vi. Aenei. Vnꝰ qui nobis cunctãdo restituit rem.

Verrucosus ¶ Verrucosus quod paruã carnis elationẽ innatã, ĩ superiori labri extremitate habebat, verruca enim id significat **Verruca.** & om..ẽ summitatẽ, vt apud. Gel in montis verruca. **Ligures** ¶ Ligures, populi ab alpibꝰ ad mare vsq; inferũ, alias Ligusticũ & Thyrrenũ, dicũtur, vel a Ligure, rege, vel a leguminum copia. ¶ Equari sibi passus, ob quærelas crebras. Romæ de ipsius negligentia iactatas, maxime a Metello tribuno plebis. ¶ Periclitanti. Actum de illo erat, nisi succurrisset aduersus Hanibalis vaframenta, ob quod beneficium acceptum patrem optimum eum Minutins nominauit, deposita imperij dignitate. vt constanti ac experto duci, parentissimus foret. **Falernum.** ¶ Falernum oppidũ Campanie, vini generositate celebre. ¶ Infrequenti, quia amore pellicis raro in castra veniebat. ¶ Ab hostibꝰ. Carthaginensibus. ¶ Recepit, per causam cuiusdam adolescentis Tarentini qui habebat militans sub Fabio sororem in vrbe sui amantissimam fidelissimamq;, amatam a Brutio iuuene, vrbi ab Hannible pręposito pollicente congressu nocturno muliere amatori, ingentia munera. Fabij, animum militandi commutauit, vnde occasio data fuit Fabio, recipiendi vrbem, volenteq; Brutio immo signum exhibente contra Tarentinorum spem, scalis, appositis vrbem ingressus est. ¶ Herculis signum & alias deorum imagines dimisit inquiens. relinquamus deos Tarentinis iratos.

¶ Vendidit, per filium, nec vnq̃ acceptauit pecuniam, volentibus reddere Romanis.

De Publio Scipione Nasica.

p Vbliꝰ Scipio Nasica a senatu vir optimus iudicatus, matrē deū hospitio recepit, cū aduersum auspitia consulē se a Graccho nomiatū cōperisset, magistratu se abdicauit. Censor statuas, quas sibi quisq; i foro p ambitionē ponebat, sustulit. Consul Delminiū vrbē Dalmatarū expugnauit. Impatoris nomen a militibus, & ab senatu triūphū, recusauit oblatū. Eloquētia primꝰ, iuris sciētia ꝯsultissimꝰ, ingenio sapientissimus. Vnde vulgo Corculum dictus.

s Cipio Nasica, senatus vniuerso cōsentiēte, matrem deū Cybelē excepit. erat autē insigens saxū attestātibus diuo Augustio. Val. max & Oui. in Fast. in eo carmine asserit, cuiꝰ domo excepta fuerit. Nasica excepit, tēpli non perstitit autor. Augustus nunc est ante Metellus erat De qua L. Florꝰ xxx. Epithome ita. Idea mater deportata est Romam a Pessinunte oppido Phrygiæ, carmine in libris Sybillinis inuento, pelli Italia aligenigenā hostē posse, si mater Idea Romam deporta ta esset, tradita autē est Romanis per Attalum regem Asie. Lapis erat quā matrem deum incole dicebant, excepit Publius Scipio Nasica Gne. filius, eius qui in Hispania perierat. ¶ Vir optimus a senatu iudicatus adolescens nondum quæstorius qm̄ ita responsum habebatur vt numen ab optimo viro reciperetur consecrareturq;.

¶ Ambitio est nimia honorū affectatio. Ambitus vero pecunie corruptio. Ambitus Ambitio

¶ Imperator nomen est militare, nemo illud assequebatur, nisi cuius exercitus victoria parta. x. milia hostium internitioni dedisset. ¶ Corculum. Impator.

apud physicos lego animalia habentia minimū cor esse prudentia: inde hoī est pusillū, virtute vnita fortiore seipsa dispersa: econtrario videmus boues ceruos, & alia bruta habentia magnum stolida esse. Homerus pri Iliados oinouares cinos Ommata, cir de la fio. ita conuiciatus Achilles iratus Agamennoni. latine. Vino grauis, ocule canine, cor ceruinū.

De M. Marcello.

m Arcus Marcellus Viridomarum Gallorum ducem singulari prælio fudit, spolia legit, apud Nolam, Hannibalem primus locorum angustia adiutus vinci docuit. Syracusas per tres annos expugnauit. Et cum per calumniam triumphus ei

m Arcellꝰ. de hac pugna egregie Petracha in triumphis iquit, vide el bono Marco Marcello chi supra laritua di pos apsiogia stesoqe eise cō le suæ ma

ne elgrã ribello. Vergilius sexto Aenei. Gallūq; rebellē. Tertia/q; arma patri sus pēdet capta Quirino. tertius aūt a Romulo spolia opima Ioui feretrio tulit.

a senatu negaret, de sua sententia in Albano mōte triūphauit, quinquies consul insidijs Hannibalis decept9 occubuit, & magnifice sepultus Ossa Romā remissa, a prædonibus intercepta, perierit

¶ Hannibalem primus vinci docuit. de quo Plutar. his verbis meminit, hic primū Hannibal terga Romanis ostendit, Pœni itaq; terrore, ac vulneribus confecti, in castra compulsi sunt, ea pugna plura. v. milibus hostium desiderata feruntur, ex Ro. vero nō plures quingentis, q̃q; Liuius tantā hostiū stragē fuisse nequaq; asserat. ¶ Locorū angustia, nam tertia porta reclusa est Nole. ¶ Syracusse, vrbs est metropolis Sicilie, amenissima quidem. ¶ Per tres annos, nam Archimedis geometre machinis diu in obsidione laborauit, tandemq; cepit Syracusanis Diane festum inter iocos, ac delitias celebrantibus. ¶ Triumphauit. Rome autem ouauit minore triumpho Plutarcho teste ¶ Insidijs dū cum Crispino iuisset speculatū collem, qui mediastin9 erat inter vtriusq; castra hostis, a carthaginensibus circumuentus, occiditur. ¶ Magnifice sepultus. Plutarchus inde corp9 splēdide ac magnifice ornatum cremauit, postmodum reliquijs in argentea vrna conditis, coronā imponens auream, filio mittere curauit, quæ dum ferretur, interuenere Numide qui vt vas corriperent portantes adorti sunt, parte alia dum obsistitur, viq; pugna committitur, ossa desperguntur. Id cum audisset Hannibal factum astantibus dixisse profertur. profecto nil fieri deo licet inuito, & affectis pœna Numidis amplius legendas, transmittendasq; neglexit reliquias. vnum addam in vmbilico huius capituli, in fine vitæ Marcelli, a Plutarcho conscripte, pedibus quoq; me in sententiam fateor ire, eruditi Catellani Cote Mediolanensis, qui ad perductum condiscipulum nostrum Tristanū Calchum, regium nunc auricularium in senatu insubrio, iudicio desiderati. Hermolai Barbari atq; viuentis Parasij: scribit, opusculum istud quod cōmentamur. Cornelio nepoti addici, ita scribente Plutarcho. hec a Cornelio Nepote, atq; Valerio Maximo scripta traduntur. s. interceptas reliquias. Marcelli.

¶ De Liuia Claudia virgine Vestali.

Annibale ¶ E respon Sibillinorū de quibus lege Liuium. Gel. Macrobium, vti vetula quædam deo plena Tarquinio Prisco vēdidit in quibus de hannibale pellendo talis fuerat sententia. Romani si vnq; vomicam illam, quæ longe terrarum venit, pellere vultis, a vobis magnam deum matrem accersendam puto.

h Annibale Italiam deuastante, ex responso librorum Sibyllinorū mater deum e Pessinunte accersita, cum aduerso Tyberi veheretur, repente in alto stetit, & cum moueri nullis viribus posset, ex libris, cognitum est, castissimæ demum fœminæ

manu moueri posse, Tum Claudia virgo Vestalis falso incestus suspecta, deã orauit, vt si pudicã sciret sequeretur, & zona imposita nauem mouit. Simulachrũ matris deũ adduxit. Tẽplũ ędificauit Nasica, qui vir optimus iudicabatur.

¶ Pessiunte phrigie oppido. ¶ Claudia, virgo vestalis, de qua Vale. quoq; Maxi. idẽ refert. ¶ Incestus suspecta. dicitur autem hoc vocabulũ, vel ab in. i. non casto, litere mutatione, vel in & cesto, baltheo venereo, quo vtebatur ad honestas nuptias. ¶ Templum edificauit. vide superius in capite Scipionis Nasice, que huic loco cogrua existunt.

Incestus.

¶ De Marco Portio Catone.

Marcus Portius Cato genere Tusculanus, a Valerio Flacco Romã sollicitatus Tri. militũ ĩ Sicilia. Questor sub Scipione fortissimus, prætor iustissimus fuit, In prætura Sardiniã subegit, vbi ab Ennio literis græcis institutus. Consul Celtiberos domuit, & ne rebellare possent, literas ad singulas ciuitates misit, vt muros diruerent, cum vnaqueq; sibi soli ĩperari putaret, fœcerũt, Syriaco bello, tr. militũ sub. M. Attilio glabrione occupatis thermopilarum iugis, subsidiũ hostium depulit. Censor Lutium Flaminium consularem senatu mouit, q͏ ille in Gallia ad cuiusdam scorti spectaculũ eductum quendam e carcere in conuiuio iugulari iussisset. Basilicam suo nomine primus fecit, matronis, ornamenta erepta Oppia lege, repetentib᷒, restitit. Accusator assiduus malorũ, Galbã octo

Portius Cato. portiorũ certe familia rustica, a porcis pascendis dicta ¶ A Valerio Flacco. Hic Catonem induxit animauitq;, vt rem Romanã attingeret, mot᷒ maxime Catonis vitæ ac morũ modestia. ¶ Questor fortissimus, erarij subaudi, quia etiam erant criminum, fortitudo qua ausus est increpare Scipionem q͏ prodigalitate continentiam corrumpi pmitteret, cui Scipio, se quæstore nimium diligenti non egere respondit. ¶ Græcis. Plutarch. in contrarium sentit, cum sero literas græcas didicisse pleriq; auctores sunt. ¶ Ennius poeta ingenio maximus, arte carens. de quo Cicero in Archia, quare suo iure ille noster Ennius sanctos appellat poetas, inibi, etiã charus fuit Affricano superiori.

Celtiberi

noster Ennius. Itaq; in sepulchro Scipionũ is putat̃ esse constitutus. Celtiberi Hispaniæ pp̃li, de quib⁹. Luca. pfugiq; a gente vetusta Gallorũ celtæ. miscentes nomẽ Hiberis. Ferũt oĩm vrbiũ muros que intra Betim sunt amnem, a Catone vno die solo equatos fuisse. Polibius autor est. ¶ Syriaco bello. Bella, vt Serui⁹ ait, a victis noĩant̃, gerebat̃ aũt cõtra Anthiochum. ¶ Occuparis iugis. Callidromi, historici referũt. Cato missus militib⁹ suis Firmianis qb⁹ præerat, speculatorias custodias regis pppalauit q̃ vniuersũ exercitũ pauore fugaq; cõsternauere, vnde Anthiocho lapide icto excussisq; dentibus, ac doloris acerbitate equũ auertẽte, exercitus regi⁹, nulla ex parte impetũ Romanorũ sustinere potuit. ¶ Thermopyle. Liui⁹ inqt, id iugũ, ceu Apennini dorso Italia diuidit, ita mediũ græciã dirimit, ab eodẽ, e greco fõte porte calide exponũt ab aqs, q̃ ĩ ipis faucib⁹ sũt. ¶ Ad cuiusdã scorti spectaculũ, de hoc autores variant historiã, scortũ aũt de vtroq; sexu dicit̃, quia vt coriũ subiugat̃, scortos græce coriũ. ¶ Basilica, regiũ edificiũ nã basileos rex appellat̃. Portia vocitabat̃, cuius adhuc vestigia extant si fame credimus. ¶ Lex Oppia lata a M. Oppio tribuno plebis, ne qua mulier plus semuntiã auri haberet, neu vestimento versicolori vteret̃, neu iuncto vehiculo in vrbe oppidoue, aut propius inde mille passus sacrorum publicorum causa veheretur. ¶ Repetentibus legendũ non repentibus. ¶ Restitit bene ait, quia vsus oratione graui, scripta a Liuio iiij. lib. belli. Macedonici inprincipio eiq; respondente. L. Valerio. annis. xx. post lex. Oppia abrogata est, q̃[illegible]ata. ¶ Galbe vnde dicti, lege Suetonium in principio vitæ Galbe imperatoris late dicentem. ¶ Quater quadragies. Idem Plini. lib. vij. de Catone affirmat.

Bella.

Basileos
Basilica
Scortum
Oppia lex.

genarius accusauit, Ipse quadragies quater accusatus gloriose absolutus, Carthaginem delendã censuit, post octoginta annos filium genuit Imago huius funeris gratia produci solet.

¶ Carthaginem delendam censuit Africanus sub ide ostentãs fic⁹ quas clanculum de industria subter togam detulerat, inquiẽs fundum ex quo hæc lecta poma trium dierum nauigatione ab vrbe Romana distare. vnde e republica mihi Carthago delenda videtur, licet Scipione Nasica contradicente, decretum est a senatu euerti.

Asdrubal frater.

¶ De Claudio Nerone & Hasdrubale fratre Hannibalis.

h Asdrubal frater Hannibalis ĩgẽtib⁹ copijs in Italiã traiecit. Actumq; de Ro. imperio erat, si coniungere Hã

¶ Copijs exercitu, nam in singulari abũdãtiã & facultatẽ ĩdicat licet Salu, dixerit, profecto ex omi copia Catilinæ. ¶ Actũ, cã ruine Hasdrubalis fuere legati, cũ literis a fratre ad Hannibalẽ missi, q incertis itineribus Tarentũ delati & capti, ad Claudiũ Neronẽ pducti fuere, vñ cõsul, admonito senatu nocturno pfectus tpe & diurno, quãtũ maxĩs potuit itinerib⁹, tacite ad SenãGalliã, vbi castra Marci Liuij erant pperauit, q si ẽtio ingressi a sui qsq; ordis hoĩb⁹ ad tentoria adducti cũ summa oĩm leticia hospitaliter excipiunt. ¶ Relicta parte, cum

nibal copias potuisset. Sed Claudius Nero qui in Apulia cũ Hannibale castra coniuxerat, relicta in castris parte, cũ delectis ad Hasdrubalẽ properauit. Et se Liuio collegæ apud Senam oppidum, & Methaurũ flumen coniũxit. Amboq; Hasdrubalem vicerunt. Nero regressus pari celeritate, qua venerat caput Hasdrubalis ante vallũ Hannibalis proiecit Quo ille viso vinci se fortuna Carthaginis confessus. Ob hæc Liuius triumphans, Nero ouans, vrbem introierunt.

Q. Tacito legato. ¶ Delectis, sex milib9 pedicũ et mille equitibus. ¶ Senam eadẽ Sena Gallia dicta. ¶ Methaur9 fluuius ẽ. Vmbrie descendens in Adriaticũ sinũ haud lõge, a fanestri Colonia versus Senam Gallinam. ¶ Hasdrubalẽ. qui vt patre Hamilcare, & Hannibale fratre dignũ erat pugnãs cecidit, redditaq; est clades Cannensi par. ¶ Caput Hasdrubalis. Petrarcha. Claudiò. Nerone che el capo de Hasdrubale præsento al fratello aspo & feroce si chi de doglia gli fe volita re le spale. ¶ Triũphans, qa ĩ ꝓpria ꝓuĩcia rẽ gesserat. Triũph9 q̃si triãuos. exercit9 carmĩe Iambico seq̄bat̃ cãtus. ¶ Nero lingua Sabina fortẽ indicat. ¶ Ouãs eq̃ albo insidens, myrtheaq; corona insignitus. cesis ouibus, nam triũphante aliquo tauri mactabant, inde vocabulũ licet alij voce ouationem dictã aiuut de quibus alias.

Methaurus. Triumphans, Triumphus. Nero. Ouatio.

¶ De Publio Cornelio Scipione Africano.

P Vblius Scipio, ex virtutibus cognominatus Affricanus. Iouis filius creditus. Nam anteq̃ conciperetur, serpens in lecto matris apparuit. Et ipsi paruulo draco circumfusus, nihil nocuit, in capitoliũ intẽpesta nocte eunti, nunq̃ canes allatrauerunt, nec hic quicq̃ prius cœpit, q̃ in cella Iouis diutissime sedisset, quasi diuinam mentem accepisset, decẽ & octo annorũ patrẽ apud Ticinum singulari virtute seruauit. Clade cannesi nobilissimos iuuenes Italiã deserere cupientes, sua autoritate cõ

S Cipio ex virtutibus. ¶ Serpens quẽ superstitiosa antiq̄tas geniũ Iouem existimauit ¶ Draco sacrorũ peculiariter, a deco. i. aspicio, quia visus est acuti. ¶ Latrauerunt, quasi ĩ beluis ratio aliqua diuinitus infusa sit, vel prouidentia diuina, om̄e enĩ donũ datũ desuper descendens a patre lumnũ licet verum bonũ Ethnici illi ignorarent. ¶ Patrẽ, vide superius in Hannibale. ¶ Sua auto

Draco.

pescuit Reliquias incolumes per media hostium castra Canusiũ perduxit, vigintiquattuor annorũ prætor in Hispaniã missꝰ Carthaginẽ qua die venit, cœpit, virginẽ pulcherrimã, ad cuius aspectũ concurrebãt, ad se vetuit adduci, patriq; eius ac sponso restitui iussit. Hasdrubalẽ, Magonẽq; fratres Hannibalis, Hispania expulit. Amicitiã cũ Siphace Maurorũ rege coniunxit. Massinissã in societatẽ recepit, Victor domũ regressus, consul ante annos factus, concedẽte collega in Affricã classe traiecit. Hasdrubalis & Siphacis castra vna nocte perrupit. Reuocatũ ex Italia, Hannibalẽ superauit. Victis Carthaginensibus leges imposuit, bello Anthiochi, legatꝰ fratri fuit. Captũ filiũ gratis recepit a Petilio Actæo, Tr. pl. repetundarũ accusatus, librũ rationũ in conspectu populi scidit. Hac die inquit Carthaginem vici, quasi bonum factum in Capitoliũ eamus & dijs supplicemus. Inde in voluntarium exilium cõcessit, vbi reliquam egit ætatem. Moriens ab vxore petijt ne corpus suam Romam referretur.

ritate cõpescuit, imo Li teste stricto sup capita deliberantiũ ferro, iurauit pro hoste habiturũ eũ, qui ĩ v̾ba suanõ iurasset, effecitq; vti oẽs minime relictã a se Italiã iureiurando astringerentur.

Canusiũ ¶ Canusiũ oppidũ vbi suscepti romani hospitior rebus fracti ¶ XXiiij. annorũ primoribꝰ talẽ puintiã aspernãtibus, ipse in mediũ psiliens, ingẽti fiducia pfessꝰ est se libenter iturũ. ¶ Prętor, pro cõsule, ĩ castris nãq; prætor, impator dicitur. ¶ Qua die venit, cõpertum habens stagnũ maris, abluens. Carthaginẽ estu maritimo decrescere, & vado ea parte trãsire posse, vnde ad murũ facilis esset accessus, itaq; capta occasione, in vrbem, per eã partẽ, minime suspectã, ascenderunt Romani, duobus militibus corona murali donatis. Igitur oppidani ac auxiliares, re inopinata consternati mœnia deseruere. ¶ Virginẽ pulcherrimã, quã custodiri fecit. Et paulo post quũ cõsperisset. Luceio principi Celtiberorũ desponsatã, eo accito integram inuiolatamq; restituit. ¶ Hannibalis, captis etiamnũ eius castris eoq; fugiente paucis cum militibus ¶ Coniunxit, nam cũ Hasdrubal Gisgonis filius. & Scipio ad eum hospitaliter venissent, vterq; pro repu. sua petitum, prætulit amicitiã Rõanoꝝ Punice Syphax. ¶ Masinissã, nepote ipsiꝰ adulescẽte, in Hispania iure belli capto, liberaliter ad eum gratis cum donis remisso ab ipso Scipione, qui vsq; ad extremum senium amicitiam cũ Po. Ro. seruauit.

¶ Victor domū regeessus, datus est ei Senatus extra vrbem in ede Bellone, inde ingressus cū Marco Seruilio consul creatus est. ¶ Castra nocte vtriusq; iniecto igni. Quia altera e lingnis altera ex arundinibus confecta erant. Syphaxq; captus a Caio Lelio, & Masinissa ad eum perducitur. ¶ Superauit. apud Zamam vrbem. apud quam victores Romani primū elephantis, deinde equites in fugā verterunt. demū acrius inferentes pedē, totam aciem in fugā verterunt. cesa aut capta ex carthagineńsiū copijs. xl. milia ferunt. ¶ Leges imposuit, iussis cremari quingentis nauibus, vtq; centū obsides arbitratu Scipionis darent, & vt in annos quinquaginta decem milia talentū argēti equis pensionibus soluerent. & multa alia. pact aūt formulā. x. secundi belli punici. curiose apud Liuiū perleges. ¶ Legatus fratri. cū senat⁹ magis inclinaret alteri consuli Caio Lelio. negotiūq; Anthiochi deferret Publius Africanus surgens dixit. & in fratre suo summam virtutem esse. summumq; consilium, neq; se ei legatum defuturum. ¶ Filium gratis recepit. captum ab hostibus Anthiochus patri infirmo remisit. qui animum eius solicitum, & corpus egrum magnopere recreauit, ¶ A Petilio. Plutarchus duo Quinti petilij tribuni plebis. Portij Catonis. vt quidam suspicantur. opera concitati. diem Africano dixere eum insimulantes pecunie a rege Antiocho accepte & non in publicum redacte. ¶ Hac die. concio vniuersa relictis solis magistratibus eū per omnia templa consecuta est. ¶ In voluntarium exilium, satietate glorie, & inuidie se subtrahens. Linternum vbi moriens mandauit, vt ibi sepeliretur, inquiēs Ingrata patria ossa mea non habebis.

¶ De Liuio Salinatore.

Liuius Salinator, primo consul de Illirijs triūphauit, deinde ex inuidia peculatus reus ab oībus tribubus excepta Metia cōdēnatus, Iterū cū Claudio Nerone inimico suo consul, ne respub. discordia male administraret, amicitiā cū eo iunxit, & de Hasdrubale triūphauit. Censor cū eodē collega, oēs tribus (excepta Metia) ærarias fœcit. Stipendio priuauit eo crimie, q aut prius se iniuste cōdēnassent, aut postea tātos honores nō recte tribuisset

Liuius Salinator dict⁹. quia auxit vectigal salis cū prius sextante tantum vēderetur. id fecit quia a populo condēnatus fuerat. Salinator.

¶ De Illirijs Illirij dicti sunt auctore Appia. ab Illirio filio. Poliphemi, qs Sclauonos vocant. Illirij.

¶ Peculatus publice pecunie surrepte. nam id peculari & depeculari signant. inde depeculatores. ¶ Reus (Fabio teste) de cuius re agitur. dicitur. ¶ Tribubus. de quibus superius in Romulo considera. ¶ Triumphauit vide in cap. Hasdrubalis. ¶ Erarias fecit condemnauit, vt denarios solueret. ¶ Stipendio priuauit. Liui. lib. ix. secundi belli puni, aperte hanc materiam scribentem percurre. Peculat⁹ Reus

¶ De. T. Quintio Laminio.

T Quintius Flãminius. Flãminij (qui apud Trasimenũ perijt) filius. Cõ. Macedoniã sortitus, ducib⁹ Charopis principis pastoribus ꝓuintiã ingress⁹, Regẽ Philippũ prælio fudit, castris exuit filiũ eius Demetriũ obsidem accepit, quẽ pecunia mulctatum in regnũ restituit, a Nabide quoqꝫ Lacedæmonio filium obsidem accepit. Liberos esse græcos Nemeæ per præconẽ pronunciauit. Legat⁹ etiã ad Prusiam vt Hannibalem repeteret, missus.

f Laminius, consul ante annos. xxx cũ sexto Aelio. ¶ Regẽ Philippũ prælio fudit. Plutarchus scribit. Siqdẽ Philippus cũ teneret cacumĩa phalange. obliquis vndiqꝫ missiliũ, atqꝫ sagittarũ ictibus Romanos petebat. accedũt interea pastores quidã indigene, q per quosdã neglectos ab hostib⁹ anfractus exercitũ se ducturos, & tertio demũ die in summis cõstituere mõtib⁹ polliceant̃, fidei vero cognitorẽ firmatorẽqꝫ ꝑstitere Caropã, & reliqua lector solers ĩ vita Titi Flam. euoluere poteris. ¶ Demetriũ. Plutarchus. Verum Titus ei regno Macedonie restituto, a grætia iussit abstinere. mille talentis tributi noĩe, & preter decẽ naues. vniuersa classe mulctatũ alterũ ex liberis ei⁹ Demetriũ obsidẽ susceptũ Romã mitit. ¶ Nabide Lacedæmoniorũ contra quẽ perniciosissimũ. flagitiosissimũqꝫ Lacedemoniorũ Tyrannum. cũ Tytus lõge pulcherrimũ, atqꝫ iustissimũ bellum inchoasset. græcos ad extremũ sua spe fefellit, ꝙ cum eum capturus existimaretur, haud voluit. ¶ Liberos græcos effecit. Nemee. hoc fuit dum Isthmia agerentur, & frequens graiorum conuentus adesset, iusso per tube sonũ silentio, præco ita proclamauit. Senatus populusqꝫ Romanus, ac Titus Quintius imperator & consul, rege Philippo ac Macedonibus debellatis, sine custodijs liberos, immunes, suo iure viuentes fore permittunt.

¶ De Quinto Fuluio nobiliore.

q Vint⁹ Fului⁹ nobilior Con. Aetholos, Ambraciotasqꝫ superauit. Vñ ouans vrbẽ introijt. Cõsul Achæos (qui bello Mãcedonico interfuerant) postqꝫ ad Anthiochũ defecerãt, prælijs frequentib⁹ victos & in Ambraciam oppidum coactos, in deditionem accepit, tamen signis tabulisqꝫ pictis spolia-

f Vluius nobilior cognomine. ¶ Aetholos grecię populos. ¶ Ouans, id est minori triũpho de quo superius vide. ¶ Ambraciã. Plini. li. iiij. maxieqꝫ nobilitat⁹ Ambratius sinus, faucibus spaciosumequor

uit, de quibus triumphauit, quã victoriam, per se magnificam, M. Ennius amicus ei⁹ insigni laude celebrauit.

accipiens, in sinu oppidũ Ambraciã ¶ Signis Tabulisq;, id est statuis & picturis.

¶ Marcus Ennius iã vero, vt Cicero ait Pro Archia, ille q cũ Etholis (Ennio comite) bellauit Fuluius, nõ dubitauit Martis mãubias cõsecrare musis

¶ De Lucio Scipione Asiatico.

Scipio Asiaticus frater Africani, infirmo corpore, tñ in Africa virtutis noĩe a frẽ laudatus, ↄsul Anthiochũ regẽ Syrie, legato fratre apud Sipylũ montẽ cũ arcus hostiũ pluuia hebetati fuissent, vicit Et regni relicti a patre parte priuauit, hinc Asiaticus dictus, post reus pecunie interceptæ, ne in carcerẽ duceretur, Gracchus Tr. pl. intercessit. Marcus Cato censor, equũ ei ignominæ causa ademit.

Scipio Asiatic⁹. ¶ Frater Africani qui dixit se iturũ legatum si fratri suo prouĩtiã græciã decreuissent. ¶ Apud Sypilũ montẽ in Asia Li. vij. belli. Macedonici, circa mediũ. eam pugnam Liuius, nõ minus eleganter q̃ apte declarat Sypilus notus mons est fabula illius decantata. Violes vt hemistichiũ poete elegiographi indicat, lachrymas defluit a Sypilo. ¶ Reus pecunie intercepte. Petilijs accusantibus, vel vel vt alij censent Marco Nauio qui Africani quoq; fratri institerat. Liuij. verba hec sunt. Scipio cum contẽderet omnẽ quã accepisset pecuniam in erario esse, nec se quicq̃ publici habere, in vincula duci ceptus est. ¶ Gracchus intercessit, qui ob hoc Africani filiam quoq; in vxorem duxit, de quo Liuius hæc ad verbum refert. Tyberius Gracchus ita decreuit, quo minus ex bonis. Lucij Scipionis, quod iudicatum sit redigatur, se non intercedere prætori. Lucium Scipionem, qui regem opulentissimum orbis terrarum deuicerit, imperium populi Romani prorogauerit in vltimos terrarum fines. Eumenem. Rhodios alias tot vrbes asie deuinxerit Po. Ro. beneficijs. plurimos hostium duces in triumpho ductos carcere incluserit, non passurum inter hostes Po. Ro. Scipionem, in carcere & in vinculis esse, mittiq; eum se iubere. ¶ Equum ademit, non minus, quia mirifico (alioqui grauissim⁹ vir) liuore, in omnes Scipiones exardebat.

Sypilus.

¶ De Anthiocho Rege Syriæ.

Anthiochus Syriæ rex, nimia opum fiducia bellum Romanis intulit, specie Lysimachię vrbis repetendę,

Antiochus. ¶ Lysimachie a Lysimacho rege dicta, qui eam condi iussit. in græci

quā a maioribus suis in Thratia conditā Romani possidebant, Staticꝫ Græciā, īsulasꝗ ei⁹ occupauit, i Euboea luxuria elāguit, aduētu Attilij Glabriōis exercit⁹ Thermopylas occupauit, vnde industria Marci Catonis electus in asiam refugit, nauali prælio cui Hannibalē præfecerat, a Lucio Aemilio Regillo superatus, filiū Scipionis Africani, quē inter nauigandū ceperat, patri remisit, q ei quasi ꝓ reddenda gratia suasit, vt amicitiā Romanā peteret. Anthiochus spreto cōsilio, apd' Spylū mōtē, cū Lucio Scipione cōflixit. Victus, & vltra Taurū mōtē relegatus, a sodalibus quos temulentus in conuiuio pulsauerat, occisus est,

tiā accit⁹ est ab Etholis contra. Romanos dimicātib⁹ maxīe ad Grætiā liberandam. Thoante corū duce id decernente. ❡ In Euboea luxuria elanguit, nimirū vba id Liuij significāt, rex a Calcide ad Demetriadem profectus amore capt⁹ virginis Chalcidēsis, omissa omnium rerū cura. in conuiuijs, & vinū sequentibus voluptatib⁹, ac deinde ex fatigatione magis q̄ satietate eorū in somno traduxit.

❡ Attilij Glabriōis, de q̄ & Thermopylis supius abunde lege in Catone. ❡ A Lucio Aemilio Regillo, de quo Lucius florus Aemilius Regillus aduorsus regiam classem Anthiochi feliciter pugnauit Myonesium Rhodijs adiuuantibus & idē naualē duxit triūphū. ❡ Victus & vltra montē Taurū. Idem Florus scribit. Victo deinde Antiocho a Lucio Cornelio Scipione adiuuante Eumene rege. Attali Pergameni filio, pax data, ea conditione, vt omnibus prouincijs citra Taurum montem cederet.

❡ De Gneo Manlio Volsone.

Neus Manli⁹ Volso, missus ad ordinandā Scipionis Asiatici ꝓuintiā, cupiditate triumphi, bellū Pisidis & Gallo græcis (q Antiocho affuerāt) intulit. His facile victis, inter captiuos vxor regis Orgiagōtis cēturioni cuidā in custodiā datar, a q̄ stuprata vi, de iniuria tacuit. Et p⁹ impetrata redēptione, marito adulterū Cēturionē interficiēdū tradi

Neus. g ❡ Prouintiam vniuersam Asiam. ❡ Pissidiis. ij. (consentientib⁹ cunctis Cosmographis) prope Pamphilios ac. Lycios existunt ❡ Gallo græcis qui duce Brenno in gretiā se effuderunt (auctore Trogo Pompeio, li. xxiiij. &. nomine ipso patet) de his facile victis. Lucius. Florus.

Gallo græci.

xxxviij. epithome ita scribit. Cneus Manlius cousul. collega Fuluij. Gallograecos. Aetolos. Rhegios. Tectosagos, & Trocinos. Brenno duce qui in Asiam transierant, cum soli citra Taurum montem mimine parerent vicit ¶ Interficiendum tradidit. Liuius ac Florus, inquiunt, ipsammet Centurionem occidisse.

¶ De Lucio Aemilio Paulo Macedonico.

Lucius Paulus Aemilius, filius eius qui apud Cãnas cecidit, primo consulatu (quẽ post tres repulsas adeptus erat) de Ligurib⁹ triũphauit, rerũ gestarũ ordinẽ in tabula pictũ, publice posuit. Iterũ consul: Persen Philippi filium regem Macedonũ apud Samothracas cœpit, quẽ victũ fleuit, & assidere sibi iussit, tamẽ in triumphũ duxit, Jn hac læticia duos filios amisit, et progressus ad populum gratias fortunæ ægit, ꝙ si qd aduersi reipub. imminebat, sua esset calamitate decisũ. Ob hæc omnia, & a Po. & a senatu concessũ est. vt ludis Circensibus triumphali veste vtereẽ. Ob huius licentiam & paupertatẽ, post mortẽ eius dos vxori, nisi venditis possessionibus, non potuit exolui.

Lucius Paulus Emilius, in ea familia primus a suauitate sermonis dictus, quã graeci Emiliũ vocant, a Pythagore filio nomen habentẽ. alij ab Ascanij. filio. Emilio dicunt.

Amelius

¶ Apud Cannas, cuius etiam temeritate, ĩgẽs illa clades Romanis accepta.

Hallucinatur hoc loco interpretes.

¶ Ligurib⁹, qui ei naues, & oppida dediderunt ipse vero diruptis menibus. nec genere vllo iniurie aliter illato vrbes quidẽ restituit. naues vero omnes ademit, nec illius multitudinis nauiũ supra Triscalmum eis reliquit. ¶ Persem, regẽ Macedonie qui & Perseus dicitur, quẽ constat pugnantem exercitũ deseruisse, vt Herculi deo sacra facturus. qui ignauia sacra ab ignauis non recepit, tandem ad templum confugit. M. Octauio Aemilij legato insequente Sed ille latẽter pactus cum Ornande Cretensi lembũ habente, vt asportaretur. cũ aurũ tradidisset & argentũ, & Perses ad litt⁹ peruenisset. Oriandes arte Cretica fretus gazam quidem suscepit, ipsum vero Perseũ, cũ lib ris & coniuge, ac necessarijs noctu ad mare certa hora venire iussum, anticipata nauigatione reliquit, vnde per Anthosionẽ proditorem, filijs Romanis traditis, coact⁹ est Romanis se tradere, veluti fere captis earum pullis. ¶ Victum fleuit, per Octauium, ad Aemiliũ ductus est, vt per dominũ Lignici, Maurus ad regẽ, qui, vtpote viro ex alto dignitatis gradu prolapso assurrexit, & obuiã cũ amicis processit, ad illius casum illachrimatus est. Perseus vero. Plutarcho scribente, turpiter in terrã procubuit & genua Aemilij amplectens, voces emisit degeneres, quas non tu-

Perses

lit Impator Romanus nec audire praeces sustinuit, sed tristi vultu i'lum intuẽs. Quid fortunã(inqt, crimie liberas? & relic. ¶ Duos filios amisit horũ alter quinq; diebus ante triumphũ mortuus est, alter tertia die post triũphum decessit. ¶ Ludis Circensibus: quibus equi currebant admissi, de quibus alias diximus affatim. ¶ Paupertatem. Plutarchus aliter sentiens inquit, Patrimonium vix triginta septem milium reliquisse tradunt.

¶ De Tiberio Sempronio Gracho.

Sardi venales,

Iberius. t Sempronius gracchus. ¶ Sardi venales, id a Plutarch. ĩ pblematibus, & a libello prouerbiorũ exponit. vti si dicamus, copiã esse rerũ vilium ac nihil valentium ¶ Rusticas tribus, in quatuor vrbanas. Pli. li. xviij. Rusticae trib⁹ laudatissimae eorũ qui rura haberent. Vrbanae vero. in qs transferri ignominiae eẽt. desidie, pbro Itaq; quattuor sole erant a partibus vrbis. in quis habitabant suburbana, palatina: collina exquilina. ¶ Collega eius Claudius.

t Iberius Sempronius Gracchus nobilissima familia ortus. Scipionem Asiaticũ (q̃uis inimicũ) duci ĩ carcerem non est passus, praetor Galliã domuit, cõsul Hispaniam. Altero cõsulatu Sardiniam, tantumq; captiuorum adduxit, vt longa venditione res in prouerbiũ veniret, Sardi venales. Censor libertinos qui rusticas trib⁹ occuparãt, in quattuor vrbanas diuisit. ob quod a pplo collega eius Claudius (nã ipsum autoritas tuebatur) reu factus. Et cũ eũ duae classes cõdemnassent Tiberi⁹ iurauit se cũ illo in exiliũ iturũ. Ita reus absolutus est. Et cũ in domo'. Tiberij duo angues e geniali toro repsissent, responso dato eũ de dominis periturum, cuius sexus anguis fuisset occisus amore Corneliae coniugis, marem interfici iussit.

dius. Appianus primo belli ciuilis, lexq; de agris statim editur, ad quos diuidendos tres imprimis viri Gracch⁹ ipse legislator & frater eiusdem nois necnõ Appius Claudi⁹ Tiberij socer cõsona totius populi voce declarãt. ¶ Duo angues e geniali toro, vbi fit generatio. ¶ Marẽ interfici iussit, paulo post subsequuta morte, relictisq;. xij. liberis superstitibus.

¶ De Publio Scipione Aemiliano.

Scipio. Emilianus, dict⁹ quia ipe Pauli Emilii fuit fili

s Cipio Aemilianus, Pauli Macedonici filius, a Scipiõe Africano adop

tatus, in Macedonia cum patre agens, victũ Persen tã pertinaciter persecut⁹ ẽ, vt media nocte in castra redierit, Lucullo in Hispaniã legatus apđ Intercatiã oppidũ, prouocatorẽ singulari prælio vicit, Muros hostiles ciuitatis prim⁹ ascendit. Tr in Africa sub Tito Mãlio ĩpatore, cohortes octo obsidione vallatas consilio & virtute seruauit, a quibus corona obsidionali donatus. Cũ ædilitatẽ peteret, cõsul añ annos vltro fact⁹ Carthaginẽ intra sex menses deleuit. Numantiã in Hispania (correcta prius militũ disciplina) famæ vici, hĩc Numantinus dictus. C. Lælio plurimũ vsus, ad reges adeundos missus, duos secũ præter eũ seruos duxit. Ob res gestas superbus. Gracchũ iure cœsũ videri rñdit, obstrepẽte pplo. Taceãt inquit quib⁹ Italia nouerca est nõ mater, et addidit q̃s sub corona vẽdidi, cẽsor Mũmio collega segniore in senatu ait. Vtinã mihi collegã aut dedissetis aut non dedissetis. Suscepta Agrariorũ cã, domi repente exanimis inuentus, obuoluto capite elatus, ne liuor in ore appararet. Hui⁹ patrimonium tam exiguum fuit, vt triginta duas libras argenti, duas & semilibram auri reliquerit.

us e quatuor eius liberis, duo in adoptionem dati, duo autem retenti. ¶ A Scipione Africano, filio maior. Africani, qui ob imbecillitatem gignere non potuit. ¶ Cohortes, acies, nã aliud cortes significat pullorũ enim sunt, ¶ Obsidionali. Gel. scribit. solitam dari talem coronam gramineam, ĩs qui obsessum locum primi ascendebant. Nam ea in desertis locis nascitur. de qua Lu. Flo. Carthago a Lucio. Martio. M. Manlio consulibus oppugnari cepta ĩ qua oppugnatione, quũ neglecto ab vna parte muro, duo tribuni temere cum cohortibus, irruissent, & ab oppidanis. grauiter cederentur. a Scipione Africano expliciti sũt, per quem & castellum Romanorum, quod nocte expugnabant. pauci equitibus iuuantibus liberatum est. ¶ Consul ante annos factus. Idem in capite quadragesimo nono. Cato vir promptioris multo ad vituperandum linguæ, in senatu sic prosequutus est, vt diceret reliquos, qui in Africa militarent, vmbris militare. Scipionem vigore. Et porro eo fauore illum complexus est, vt comitĩs complurime eum tribus consulem scriberent. quum hoc per ætatem minime liceret.

Cohortes.

¶ Numantinus. Ouidi. ille numantina victor ab vrbe redit. ¶ Correcta prius disciplina, quæ per Pompeium & per Mancinum corrupta erat, omnia enim deliciarum instrumenta recidit, duo millia scortorum a castris eiecit. Militem omni die in opere habuit, ne cuncta transcribam. vicit ac de illa triumphauit. ¶ Caio Lelio. Inde illa amicitia famigerata emanauit, vt Pyladis & Horestis. ¶ Sub corona, vti seruos, nam ita moris erat. Gellio auctore. ¶ Suscepta agrariorum causa. Appianus ait, ipsum maxime legi agrarie restitisse, ne ferretur, vbi hæc subdit, quæ animaduertentes, hi qui. Scipioni aduersabantur, palam eum criminari ceperunt, quasi Gracchi legē omnino soluturus, vrbemq; hac de causa in armis & cede esset positurus.

¶ De Aulo Hostilio Mancino.

a Vl9 Hostili9, de hac historia ita Luci9 Florus li. lv. refert, Gaio Hostilio Mancino consule sacrificāte, pulli ex cauea euolauerunt. conscendenti deinde in nauim, vt in Hispaniā proficisceretur accidit audiri, mane Mancine. Auspicia tristia fuisse probatum est, Victus enim a Numantinis, et castris exutus. Idē Vale. Max. asserit.
¶ Quo per senatum improbato pacem cum Numantinis fecit ignominiosā. quā ratam esse senatus vetuit.

a Vlus Hostilius Mancinus prætor aduersum Numantinos (vetantib9 auib9, & nescio qua voce reuocāte) profectus, cū ad Numantiā puenisset, exercitum Pompei acceptū, prius corrigere decreuit, inde solitudinē petijt. Eo die Numantini forte solēni nuptu filias locabāt, & vnā speciosam duob9 cōpetētib9, pater puellæ cōditionē tulit, vt ei illa nuberet, qui hostis dextrā attulisset. Profecti iuuenes abscessum Romanorū in modum fugæ ꝓperantiū cognoscūt, rē ad suos referūt. Illi statī quatuor milibus. xx. milia Romanorū ceciderunt. Mancin9 auctore. T. Graccho questore in leges hostiū fœdus ꝑcussit, quo ꝑ senatū improbato. Mancin9 Numātinis dedit9 nec receptus, augurio ī castra deductus, præturā postea cōsecut9 est

¶ De Lucio Mumio Achaico.

l Vcius Mumius.
Achaia. ¶ Achaia ē græcie pars ab, Acheis dicta De Achaico belloita Florus, Dracus, Achei motus primus auctor, ab Acheis

l Vci9 Mumi9 delata Achaia Achaic9 aduersus Corinthios missus, victori

am alieno labore quæsitã, intercepit. Nã cũ illos Metellus Macedonicus apud Heracleam fudisset, & duce Critholo priuasset, cum lictoribus & paucis equitibus in Metelli castra properauit. Et Corinthios apud Leucopetram vicit duce Dioneo, qui domum refugit, eamq; incendit, coniugem interfecit, & se in ignem præcipitauit, excepto ipso nemo interijt Mumius Corinthũ signis, tabulisq; spoliauit, quibus cum totam replesset Italiam, in domum suam nihil contulit.

dux creatus, ad Isthmon, a Lucio Mumio consule victus est, qui omi Achaia in deditionẽ accepta, Corinthũ ex senatusconsulto diruit, ipẽ Mumius se abstinentissimum virum egit, nec quicq; ex ijs opibus & ornamẽtis, quæ prædiues Corinthus habuit, in domum eius puenit. ¶ Heraclea, ab Hercule nomen sortita est, de qua vide Diodorum Siculum. ¶ Leucopetra, alba petra exponitur, vt Leucopheum. album pannum dicimus. ¶ Eamq; incẽdit, vnde conflatis & currentibus per vias liquefactis metallis, nobilis illa mixtura auro charior effecta, e qua candelabra & alia vasaria fiebant. Pli. lib. xxxiiij. testante.

Heraclea

¶ De Quinto Cecilio Metello Macedonico.

Qvintus Cecilius Metell9, a domita Macedonia Macedonicus, prætor Pseudo Philippũ (q idẽ Andriscus dict9 est) vicit. Acheos bis ꝓlio fudit. triũphãdos Mumio tradidit. Inuisus plæbi ob nimiã seueritatem, & ideo tertio post duas repulsas cõsul egre factus. Arbachos in Hispania domuit. Apud cõtrebiã oppidũ cohortes loco pulsas redire, & locũ recipere iussit. Cũ oĩa proprio & subito consilio ageret, & amico cuidã quid acturus esset roganti, tunicã inquit meã exurerẽ, si consiliũ meã

Qvintus Cecili9 Metellus Macedonicus. Pseudo Philippũ id ẽ falso Philippum qui se iactabat. Macedoniæ regem, nam Pseudos pseudi pseudon, idẽ ẽ quod falsus, falsa, falsum. ¶ Acheos ab Acheo qui inuitus cedem patrans, in orã Lacedemoniã profugus se recepit, & eius loci accolas. Acheos vocari constituit. Strabo lib. viij. auctor est. ¶ Cantabriæ, vnde Cãtabris populis nomen de quibus leges Lucanum. Silium, nec non historicos varios, hos enim postremo Augustus superauit autore Suetonio.

Achei.

¶ Hic quatuor filiorũ pater Pli. li.vij.ca.xliiij.in fit. Nam præter honores amplissimos cognomẽq; Macedoniæ. a quatuor filijs illatus est rogo Vno prætore, tribus consularibus. Duobus triumphalibus, vno Censorio.

scire existiarẽ. Hic quattuor filiorũ pr̃, supremo tpe hñeris eorũ ad sepulchrum latus ẽ, ex quibus tres consules, vnum etiam triumphantem vidit.

¶ De. Q. Cecilio Metel. Numidico.

Vintus. Metellꝰ. Numidicus, quia Iugurthã duobus prælijs fudit. vide. Salustium. in Iugurthino. ¶ Censor Quintium. Appianus. Metellus, quũ censuram gereret. Glauciam virũ senatorium, & Apuleium. Saturninũ, qui tribunatum cæperat, ob vitæ turpitudinem, dignitate submouere conatus. aduersante collega, repulsus est. ¶ Iurare. Metellus autem non solũ iusiurandũ renuit, sed vt prius instituerat constanti animo, & intrepido perstitit. Inibi scribit, consules per præconẽ annunciare iubent Metello igni & aqua tectoq; ab omnibus interdicendum esse. Cõquerẽtibus maxime de his ciuibus. & Metellum continue armis circumspectũ præmittentibus. Metellus eos cõplexus, & electionẽ plurimum cõmendans, haud equũ sibi videri: eius causa aliquod discrimen inferri patriæ His dictis ciuitate egressus est. Florus quoq;. Saturninꝰ, Metello Numidico, eo ꝙ in legem agrariam minime iurasset, diem dixit. qui cũ a bonis ciuibus defenderetur ne causa malorũ certaminũ eẽt, in voluntariũ exiliũ abijt ¶ Smyrne Asie vrbs Homeri pr̃ia. Id versꝰ probat. Smyrna Rhodꝰ. Colophos. Salamin. Ios. Argos. Athene, certant de Homero. ¶ Claudia rogatione, id est lege: nam quando erat promuglanda rogabatur populus, vt ciuitas eam acceptare vellet, inde rogationi nomen inditum

Vintꝰ Ceciliꝰ Metellus Numidicus qui de Iugurta rege triũphauit. Censor, Quintiũ (qui se Tiberij Gracchi filiũ mentiebat̃) in censũ nõ recepit. Idẽ in legẽ Apuleiã, per vim latã, iurare noluit, Quare ĩ exiliũ actꝰ, Smyrnæ exulauit. Claudia deĩde rogatione reuocatus, cũ ludis forte lr̃as ĩ theatro accepisset, nõ eas priꝰ legere dignatꝰ est, ꝙ spectaculum finiret. Metellũ sororis suæ virũ laudare noluit, ꝙ olim is suum iudiciũ & leges detrectarat.

¶ De Quinto Metello Pio.

Etellus. Piu. Appianus inquit. Cæterum Publius Furius. Tr. pl. non libero, sed Libertino patre genitus, audaciter admodum. & cõstanter illis resistebat, vt neq; Metelli filij præcibus, conspectu populi sup

Vintus Metellus pius Nũidici filiꝰ, pius quia patrẽ lachrimis et præcibꝰ

assidue ab exilio reuocauit, p̄tor bello sociali Q. Pompediū Marsorū ducem, interfecit. Consul i Hispania Herculeios fratres oppressit. Sertorium Hispania expulit. Adolesceus in petitiōe preturæ & pontificatus, cōsularibus viris prælatꝰ ē.

plicitereū de precantis, & ad pedes eius prouoluti, lachrimantisq; flecti potuerit, qua ex causa puer idē, ab huiusmodi prospectu, piꝰ subinde cognominatꝰ ē.

¶ Prætor. imperator in bello inde prætorium, & porta prætoria.
¶ Bello sociali, alias Italico, quia Picentes. Vestini. Marsi. Peligni, Marucini. Lucani. Samnites. initio belli a Picentibus moto, hi omnes inq̄, defecerunt & arma sociarunt, nam hij omnes legatos ad Romanos misere, apud eos conquerentes, q͡ omnia ad principatum illorum meditati, haud digni eorum repub habiti essent, quibus senatus acerbe respondit, si eorum quæ egissent, illos peniteret, legatos ad se mitterent, sin minus, mittere desisterent. Illi desperatis rebus, ad bellandum se præparant, quibus exercitus, ex vrbibus in commune affuere. ¶ Quintum Pompedium, audi Appianum ita scribentem. Cecilius Metellus successor illi sustitutus, ad bellum quum venisset, in Iapigas descendit, eosq; bello deuicit, & Pompilius alter ex ducibus qui in bello defecerant, interim occubuit, reliqui per partes ad Cecilium venere, & hæc quidem per Italiam sociali in bello gesta sunt. ¶ Herculeos fratres, vt puto vim fortitudinemq; referentes atq; nomen. ¶ Sertorium, de quo inferius in Pompeio plura.

¶ De Tiberio Graccho.

t Iberius Gracchus. Africani ex filia nepos, quæstor Mancio in Hispania fœdus eius flagitiosum probauit Periculum deditionis (eloquentiæ gratia) effugit. Tr. pl. legem tulit, ne quis plus mille agri iugera haberet. Octauio collega intercedente, nouo exemplo magistratu abrogauit, Deinde tulit vt ea familia, quæ de Attali heriditate erat, ageretur & populo diuideretur. Deinde cū prorogare sibi potestatē vellet, aduersus auspicia in publicum processit, statimq; Capitolium petijt,

t Iberius Gracchꝰ Nepos ratōe aui patrui auūculiq; dicitur, a quo omnis posterior, vt illud Vergilianū, carpent tua poma nepotes, nec minus ganeonē signat a nepa voracissimo animali. Mani. mathema Ardentemq; nepam. vnde Nepotari, et Sueto. nepotinis sumptibus in Nerone

¶ Probauit. Plutar. inquit, missus igitur ad hostes Tiberius, partim suadendo, partim recipiendo, fœdus firmauit, ac per eum modum viginti milia Romanorum ciuium absq; auxiliarijs, & alijs qui extra ordinem secuti erant seruauit,

¶ Effugit, nam ingressꝰ vrbem Numantinam. vtpote amicꝰ liberaliter conuiuio acceptus, deinde tabule restitute, ratiões quęsture continẽtes memoria paterna, qui pacẽ cũ. Numantinis firmauerat eamqꝫ semper apud populum recte iusteqꝫ defenderat

manũ ad caput referens, qua salutẽ suã pplo commẽdauit, Hoc nobilitas ita accepit, q̃si diadema posceret. Segniterqꝫ cessante Mutio consule, Scipio Nasica sequi se iussit, qui saluã remp. vellent Gracchũ in Capitoliũ persecutꝰ oppressit. Cuiꝰ corpꝰ Lucretij ædilis manu in Tyberim missum Vnde ille Vespillo dictꝰ Nasica vt inuidiæ subtraheret, ꝑ spetiẽ legatiõis in Asiam ablegatꝰ est.

¶ Octauio collega intercedente, impediente, nam multitudine rogantium victus intercessit Octauius. Appianus. Octauius inquit quã primum tribunatu eiectus, clanculo aufugit. ¶ Attali hereditate erat, Plutarchum lege hæc scribentem. Post hæc Attali philopatris defuncti testamento a Pergamenis Romam transmisso, in quo Po. Ro. heres scriptus fuerat statim Tiberius ad populum tulit, vt regia pecunia, ciuibus Romanis quibus agri dabantur, pro tultura assignaretur. ¶ Diadema, a diadeo ligo, quasi regum ligamen. Plutarch. attestatur. Itaqꝫ Pompeius in senatu assurgens se vicinum esse Tiberij. ac ob id exploratum habere inquit. Diadema & purpuram ex regia gaza per Eudemum pergamenum Gracho delatam tanqꝫ Romæ regnaturo. ¶ Oppressit, Lucio Saturnio, & Ruffo interfectoribus. ¶ Vespilio, vilis cadauerũ funerator, dictus quia vespertino tempore cadauera sepeliebantnr. Martia. Nuper erat medicus nunc est vespilio daulus, Ita enim in cocicibns veteribus legitur. ¶ In Asiam. Pergami perijt.

Diadema.

¶ De Caio Graccho.

Gracchus ¶ Pestilentem. ĩsalubris aeris, ¶ Asculãe & Fregellane quia asculum, & fregelle, eius causa defecerunt in bello sociali. ¶ Abrogante. Abrogatur lex in totum. Derogatur in partem. ¶ Preco. Tubicinem significat. a præcinendo. Plutar. vult fuisse ministrum intestina ferentem, quia dixit illis qui circa Fuluiũ erãt, cedite bonis ciuibus mali brac

Caius Gracchus pestilentem Sardiniam quæstor sortitꝰ, non veniente successore, sua sponte discessit. Asculanæ & Fregellanæ defectionis inuidiam sustinuit. Tr. Pl. agrarias & frumẽtarias leges tulit, Colonos etiã Capuã & Tarentũ mittendos cẽsuit. Triũuiros agris diuidendis, se, & Fuluiũ Flaccũ, & Caium Crassum cõstituit. Minutio Ruso. Tr. Pl. legibꝰ

Abrogare.
Derogare.

suis abrogãte in Capitoliũ venit, Vbi cũ Attili9, præco Opimij consulis in turba fuisset occisus, in forũ descendit, & imprudens contionem a tribuno pl. auocauit, quare accersitus cum in senatum non venisset, armata familia Auentinum occupauit. Vbi ab Opimio victus, dũ a templo Lunæ desilijt, talũ intorsit, & Pomponio amico apud portam trigeminam. P. Lectorio in ponte sublicio persequentibus resistente, in lucũ Furinæ peruenit. Ibi vel sua, vel serui Euphori manu interfectus, caput a Septimio Attello amico Gracchi ad Opimiũ relatũ, auro expensum fertur, propter auaritiam infuso plumbo grauius effectum.

umq; i obscenũ modũ intorsit, a fautoribus Gracchi interfectum. ¶ Cõtionẽ auocauit. Cupiebat se de cede purgare. verum a nemine audiẽtiam habens abijt. ¶ Templo Lune, alij Diane scribunt, nã Luna ĩ cælo, Diana in nemoribus. Proserpina ĩ inferno ¶ Ad portã trigeminã, per quã Horatij. Trigemini ad bellum contra Albanos exierant. ¶ Sublicio, lege superius. ¶ In lucũ Furie. Varro de lingua latina Furnalia Furine. q; ei dee ferie publice, dies is, cuius dee honos apud antiquos, nã ei sacra instituta annua, et flamen attributus, nũc vix paucis nomen notum, & alibi, obscura est eorũ origo. Volturnus, diua palatua. Furina. Flora. Falacer. ¶ A Septimio Attello, corrige in Plutar. vbi ait de Septumuleo.

Luna. Diana. Proserpina. Furnalia. Furina,

¶ De Marco Liuio Druso.

m Arcus Liuius Drusus, genere et eloquẽtia magnus, sed ambitiosus et superbus, ædilis munus magnificẽtissimũ dedit, Et ibi Rubrio collegæ quædã de vtilite reipu. suggerente, qd tibi inquit cũ repu. nr̃a? Quæstor in Asia nullis ĩsignib9 vti voluit, ne qd ipso esset insignius. Tr. pl. Latinis ciuitatẽ, plæbi agros, equitib9 curiam, senatui iudicia permisit, Nimiæ liberalitatis fuit. Ipse etiã ꝓfessus nemini

l Iui9 Drus9 prim9 a Drauso duce hostium victo dictus est, de hoc Sueto. in Tiberio meminit. ¶ Nullis insignibus, habent singu'i magistratus insignia sua de quibus lege Fenestellam, de Romanorum magistratibus. ¶ Latinis ciuitatẽ. Appianns. Drusus tribun9 plebis: vir illustris rogantibus Italis illis legẽ de ciuitate.

Se ad largiendũ præter cœlũ & cœnũ reliquiſſe, Ideoq; cũ pecunia egeret, multa contra dignitatẽ fecit Magulſam Mauritaniæ principẽ, ob regis ſimultatẽ ꝓfugũ, accepta pecũia. Boccho ꝓdidit quẽ ille elephanto obiecit. Adherbalẽ filiũ regis Numidarũ obſidẽ domi ſuę ſumpſit, redẽptionẽ eius occulte a patre ſperans. Cœpionẽ inimicum actiõib⁹ ſuis reſiſtẽtẽ, ait ſe de ſaxo Tarpeo præcipitaturũ, cõſuli legib⁹ agrarijs reſiſtẽti, ita collũ in comitio obtorſit, vt multus ſanguis e naribus efflueret, quæ illæ luxuria cõprobans morti iam detrudi ſe dicebat, deinde ex gratia in inuidiã venit, nã plebs acceptis agris gaudebat, expulſi dolebant, Equites lecti lætabãr. Senat⁹ permiſſis iudiтijs exultabat, ſed ſocietatẽ cũ equitibus ægre ferebat. Vñ Liuius anxius, vt latinorũ poſtulata differret, qui ꝓmiſſã ciuitatẽ flagitabãt, repẽte ĩ publico cõcidit, ſiue morbo comitiali, ſiue hauſto caprino ſanguine, ſemianimis domũ relatus. Vota pro illo per Italiam publice ſuſcepta ſunt. Et cum Latini conſulem in Albano monte interfecturi eſſent, Philippum admonuit, vt caueret. Vnde in ſenatu accuſatus, cum domum ſe reciperet, immiſſo inter turbam percuſſore, corruit. Inuidia cædis apud Philippum & Cepionẽ fuit

allaturum ſe pro miſerat Is igitur hac in re populo ſubblãdiens, plures Colonias in Italia & Sicilia. quæ iam pridẽ decrete, nondũ tamẽ cõdite erãt deducere ſuaſit.

¶ Boccho. Is (Saluſtio autore) fuit rex Mauritaniæ. ¶ Elephãto. Elephas. & Elephantus, vtrũq; declinat, de quo animali. Plini. lib. viij. natu. hiſto, perquire.

Elephantus

¶ Adherbalem Micipſe filium. de quo Iugurt. Saluſt. cõſule. Is enim hũc et Hiemſalem legitimos. Iugurthã vero nothũ reliquit. ¶ Conſuli agrarijs, intelligo. Metellũ ſaluo ſemper meliori (vt aiunt) iudicio. Nimirũ variant ſepe hiſtorici in nominibus, et ſi in re cõconueniant, qđ is attribuit Druſo, Plini. lib. vij. natu. Hiſto. cxliiij. attribuit. Catinio Labeoni his verbis In ipſo tamen flore dignitatis a Catinio. Labeone cui cognomen fuit Macereoni, Tr. pl. quẽ e ſenatu cenſor eiecerat, reuertens e campo meridiano tempore, vacuo foro e capitolio ad Tarpeum raptus,

vt prædpitaret. Pauloq; inferi⁹ Bonis inde etiã cõsecratis a damnatu suo, tanq; esset parum faucium certe obtorcarũ, expressiq; per aures sanguinis, pœnam exactam esse. ¶ Morti iam detrudi se dicebat. Consonant huic: & Pliniana hæc verba Egre tribuno qui intercederet reperto, a limine ipso mortis reuocatus, alieno postea vixit beneficio. ¶ Plebs letabatur, solus populus coloniarum deductione letabatur, in hac cum colonis agri diuidebantur. ¶ Senatus. Appianus de bel. ciuil. Senatum vero & equites iudiciorum causa iam pridem inter se dissidentes, communi lege coniungere tentauit. ¶ Corruit. de eius morte, ita Appianus. Cum igitur circa vesperã multitudinem emitteret, subito se percussum esse conclamauit, vixq; finito clamore, in terram concidit, repertus deinde sutoris gladius femori eius infixus, eoq; modo Drusus & ipse tribunus occiditur. ¶ Morbo comitiali, caduco, dicto quia comitia impediebat, Si quis enim cecidisset, ea dirimebantur.

Morbus comitialis.

¶ De Caio Mario patre.

C Aius Marius, septies consul. Arpinas, humili loco natus primis honoribus per ordinem functus, legatus Metello ĩ Numidia criminãdo cõsulatũ adept⁹, Jugurtham captũ ante currũ egit, in proximum annum consul vltro factus. Cymbros in Gallia apud aquas Sextias. Theutonas ĩ Italia ĩ campo Caudio vicit. Deq; his triũphauit, vsq; ad sextũ consulatum per ordinem factus. Apuleium. Tr. pl. & Glauciam prætorem seditiosos, ex senatuscõsulto interemit. Et cũ Sulpitia rogatiõe ꝓuitiã Syllæ eriperet, armis ab eo vict⁹ Minturnis in palude latuit, Inuentus & in carcerẽ cõiect⁹ immissũ percussorẽ Gallũ, vult⁹ autoritate deterruit, Acceptaq; nauicl'ã ĩ Affricã traiecit. Ibi diu exulauit. Mox Cĩnana dñatione reuocat⁹, ruptis ergastu-

C Aius. Marius. ¶ Septies consul, hoc augurijs apparentibus arusp ices consulti, respondere, ob nidum septem pullorum aquile, quos in veste. Marius detulerat. ¶ Arpinas. Iuuenalis Arpinas alius Volscorum in monte solebat, fuit enĩ cõterraneus. Tullianus. ¶ Legatus Metello, primo militauit sub Scipione apud Numantiam, inde tribunus militum sub Metello ĩ cuius domo ipse a pueritia, pater q; eius ministri fuerant. Inde legat⁹ in Africa. ¶ Criminando, nunciabant enim milites Romanis per literas, nunq; finem habitura bella. contra barbaros, nisi. C. marium consulem crearent, his rebus vehementer Metellus animi angebatur.

¶ Iugurthā captū, per Bocchū. Mauritanie regem, et socerum a quo gener Iugurtha traditus est Sylle, quæstori ī eo bello, ac per eū ad Mariū ductus ē.

lis, exercitum fecit. Cæsisq; inimicis iniuriam vltus, septimo consulatu (vt quidam ferunt) voluntaria morte decessit.

¶ Cymbros, populi fuere Germanie antea Cimerij dicti, suis finibus exeuntes, vt domos quærerēt, & ex Germania in Italiā latiores ducturi sedes ¶ Aquas sextias, alij sextiles scribunt. Coloniā Romaonrū: vt Ptolomeus scribit. ¶ In campo Claudio vicit apud fluuiū Thisonem. Iuue Cū de Teutonico vellet descendere curru. ¶ Sextū consulatū. Plutarchus. Marius, vt sextū consulatū sortiretur per tribus argentum ferens. atq; suffragia emens a magistratu Metellū exclusit. ¶ Apuleiū tribunū plebis, & Glauciam prætorē. Nam ambos in Capitoliū fugientes persecut⁹ fuit. & siti fatigatos, ia potestatem suam redegit. illi de salute desperati, fidei Mariane se tradidere postq; multa calliditate, illorum saluti fauere simulauit, et nullo auxilio fuit, illi in forū profecti trucidantur. Ita Appianus & Plutarchus. ¶ Sulpitia rogatione Plutarchus. Sulpitius Tr. pl. homo temerarius. Marium proconsulem contra Mitridatem declarauit. populus in duas partes diuisus, partim Mariū, partim Syllam ad principatū vocitabat. ¶ Minturnis. Iuue. Carceris auxilium. Minturnarumq; paludes. ¶ Vultus autoritate, qui exclamauit. Non possum Ca. Marium morti tradere. ¶ Nauicula. Iulij cuiusdam. ¶ Ibi diu exulauit. Satyricus. Et mendicatus victa Carthagine panis. ¶ Cinnana dominatione, qui exercitum contra patriā armauit. Octauiū collegā interfecit. Principio igit̄ cū audisset Marius e Lybia seditiões cōsulū. Cinnā ab Octauio eiectū, & loco eius Corneliū Merulā suffectū, sumptis quibusdā equitibus Africanis, necnon quibusdam ex his qui Italia excesserāt Thelamoniū Tirrhenū oppidū venit, seruos ad pileū vocauit, quadraginta naues armauit, sociūq; se Cinne fecit. ¶ Ergastulis. operibus, vbi serui in cōpedibus operabanī, eadē loca Cataste dicūtur. Tibul. Barbara gipsatos, ferre catasta pedes. εργαζομαι latīe ē operor. ¶ Cesisq; inimicis. Lōgū esset referre crudelitatem Marianā, maxīe in Lucio Crasso & M. Antonio oratoribus. ¶ Voluntaria morte. Plutar. Cai⁹ Piso vir historicus memorie literarū tradidit mariū post cœnam cū amicis deambulantē, in sermonē de reb⁹ ab eo gestis venisse, & a rerū primordijs incipientem, sepiusq; de vtraq; fortuna disputantem, dixisse, non sane mentis hominem esse, qui fortunæ sese cōmitteret, post hæc appellatis leto vultui qui aderāt, cum per septem dies paulatim deficeret, diem suum obijt.

Cimbri.

Catastę.

¶ De Caio Mario filio.

Cai⁹ Mari⁹. ¶ Immaturū, non enim ante. xxx. annos sumebatur apud Romanos. Appianus tradit sequenti anno consules creati. Papirius, Carbo iterū, & Marius illius clarioris Marij. affinis atq; cognatus, septimū & vigesimū non

C Aius Marius filius, viginti quinq; annorū consulatū inuasit, quē honorē tā immaturū mater fleuit. Hic patri sæuitia similis, curiā armat⁹ obsedit, inimicos tru

cidauit, quorũ corpora in Tyberĩ precipitauit In apparatu belli quod contra Syllã parabat, apud Sacriportum, vigilijs & labore defessus, sub dio requieuit, & absens victus, fugæ, non pugnæ interfuit. Præneste refugit, vbi p Lucretiũ Ofellã obsessus, tentata p cuniculũ fuga, cũ omnia septa intelligeret, iugulãdũ se Pontio Telesino prebuit

dũ egress⁹ annũ ❡ Præneste, idẽ ac tum primo Mario origo cladis emersit. Interfectis quippe plurimis, reliqui Preneste fugacõtẽdere. Nota autem Cornelium hunc scriptorem filium Appianũ vero, affinẽ dicere. ❡ Sacriportũ, oppidũ est prope Preneste. De quo Lucanus. Iã quot apud Sacri (cecidere cadauera) portũ, vbi a Sylla, Marius hic fugatus fuit, antequã Sylla vrbem occuparet. Varro quoque scribit Sacriportũ, locũ esse intra vrbem iuxta palatium. Ex auctore bellorũ ciuiliũ. Marius castrametatus propi⁹, paulatim cessit, cũ ad Sacriportum venisset copias in præliũ educit, acriterque ab eodem pugnatur, sinistra acie inclinante, quinque peditũ cohortes, due equitũ, nõ expectata aliorũ conuersione, arreptis signis, ad Syllã cõfugerũt, ac tũ primũ Mario origo cladis emersit. Interfectis quippe plurimis, reliqui Præneste fuga contendere. Sylla citato cursu eum insequente. Prænestini primos receperunt appropinquante deinde Sylla, occlusere portas vrbis. Mariũque per funem sustulerunt. ❡ Sub dio legendũ. απο του Διοσ.i. aere ozeus, dios aerẽ significat. ❡ Præneste απο του πρινου.i. ilicib⁹ & lentiscis, ibi copiosis. ❡ Cuniculus est via subterranea, et anĩal habitationi huic solitũ. Martialis. Gaudet in effossis habitare cuniculus antris. Monstrauit tacitas hostibus ille vias. ❡ Iugulandum se. Appianus. Mario aggerem per cuniculos ingresso. nec multo post interẽpto manu propria. Lucretius ceruicem abscidit caputque ad Syllam misit, & reliqua Plutar. cũ in prænestina vrbe obsideretur a Sylla, extrema omnia tẽtans, vt euaderet, cũ nullo modo effugere posset, seipsum necauit.

Sacriportũ.

Cuniculus.

❡ De Lucio Cornelio Cinna.

LVcius Cornelius Cinna flagitiosissimus, remp. sũma crudelitate vastauit. Primo cõsulatu legẽ de exulib⁹ reuocandis ferẽs ab Octauio collega ꝓhibit⁹, & honore priuat⁹, vrbe ꝓfugit. Vocatisque ad pileũ seruis, aduersarios vicit. Octauiũ interfecit. Ianiculũ occupauit. Iterũ & tertio cõsulem seipse fecit

LVcius Cornelius Cinna. ❡ Summa crudelitate, quippe cũ nouis ciuibus consentiens, veterib⁹ cõspirantibus cum Octauio a quo ipse Cinna eiectus. ❡ Honore priuat⁹, quia vrbem in periculo relinqueret, cõsularem nactus dignitatem, seruos ad libertatem cõuocaret Senatus, vlterius consulẽ. aut ciuem ex decreto, appellari vetuit. Eiusque loco Lucium Merulam flamen dialem instituit.

Ianiculum.
Ancon.

¶ Ad pileum libertatis signum. Martialis. dũq; decent nostrum pilea sumpta Iouem. quarto consulatu cum bellum contra Syllam pararet. Ancone ob nimiam crudelitatem, ab exercitu lapidibus occisus est.

¶ Octauiũ interfecit, veniens Romam victor, cũ Mario. Carbone & Sertorio, præmissis equitibus nonnullis cum Censorino, iussit Octauium interimi, qui caput abscissum, detulit in forũ, & rostris affixit. ¶ Ianiculũ vnũ e septẽ collibus vrbis a Iano, de quo Varro. ¶ Ancone, vrbs est maritima, dicta, quia portũ in formam cubiti habeat, quem græci ανκονα vocant. ¶ Lapidibus ab exercitu. Appianus. Intelligentes milites eum in Liburniã transire velle, recusabant, Cinna id moleste ferẽs, in contionẽ eos, veluti reprehensurus, aduocauit. Illi ira accensi sibi mutuo auxlio futuri, ad eum peruenere. Lictorem etiã, cum per iter quoddam graderetur, & verberibus obuiũ affici iuberet, miles quispiam adempta virga grauiter percussit. Cinna compræhendi illum imperante omniũ clamor insecutus est, lapides in eũ emissi, qui vero propiores aderant exertis ensibus, Cinnam inuasere. Eoq; modo consulatum adhuc gerens, interfectus est.

¶ De Caio Fimbria.

Simultas

Pergamum

¶ Caius Fimbria. ¶ Simultas, odium latẽs dicitur ¶ Ducem interficiendum, Plutar. in vita Sylle. Fimbria potissimũ causa erat qui cum alterius factionis principem. Flactũ obtruncasset. Mitridatis duces superans, aduersꝰ eũ commeabat. ¶ Insignibus, lictoribus & fascibus. ¶ Pergamo, vrbe Asie. a quo Pergamene charte.

C Aius Fimbria seuissimus quippe Cinæ satelles. Valerio Flacco cõsuli legatus in Asiã, ꝓfectus, ꝓ simultatẽ dimissus corrupto exercitu, ducẽ interficiendũ curauit. Ipse correptis imperij insignibus, ꝓuinciã ingressus, Mitridatẽ pergamo expulit. Iliũ vbi tardius portæ patuerũt incẽdi iussit. Vbi Mineruæ tẽplũ inuiolatũ stetit, quod diuina maiestate seruatũ nemo dubitauit. Idẽ Fimbria militiæ principes securi percussit. Mox a Sylla Pergami oppressꝰ, corrupto exercitu desertus, semet occidit

¶ Ilium. Troiam ter captam per equum historici scribunt, primo per Herculem, denegatis a Laomedonte equis, ob liberatam Hesionem. Secundo per equum, machinam, ab Epeo greco fabricatam. Verg, Ipse doli fabricator Epeus. Tertio vt Plutar scribit in vita Sertorij, propter equum qui in porta consistens. Iliensibus claudere volentibꝰ impedimento fuit, A charidemo duce. Instauratum autem esse Ilium, post vrbem a græcis deletam. Strabo, ac nonnulli alij attestantur. ¶ Semet occidit, asseuerante etiamnum Plutarcho, tum. Fimbriani milites e castris, solis elapsi tunicis, Syllanos familiariter amplexati, operum adiutores se fe

cerunt promptissimã impartientes operam, eam conspicatus. Fimbria per mutationem, & cum Sylla in gratiam redire posse desperans, intra vallum sibi necem consciuit L. quoq; Florus epithome. lxxxiij. asserit Fimbriã vrbem Pergamũ cepisse, parumq; abfuisse quin regem obsessum caperet, addit, vrbem, Ilium, quæ se potestati Sille reseruabat, expugnasse, ac deleuisse, & impetrasse a seruo, ceruicem præbens, vt eũ omnino interficeret. Quę curiosus lector animaduertere valebis.

De Viriato Lusitano.

V Iriatus gñe Lusitanus, ob pauptats primo mercenarius, deinde alacritate vector, audacia latro, ad postremũ dux, bellũ aduersũ Romanos sũpsit. Eorũq; Imperatorẽ Claudiũ Vnimanũ, deinde C. Nigidũi oppressit. Pacẽ a Popilio maluit integer petere q̃ victus, & cũ alia dedisset, & arma retinerentur, bellũ renouauit. Cœpio cum vincere aliter non posset, duos satellites pecunia corrupit. qui Viriatũ humi depositum, perimerent, quæ victoria, quia empta erat, & a senatu non probata.

Iriatus genere. Lusitanus. L. Florus germano ingenio idẽ edidit lib. lij. Viriatus primũ in Hispania expastore venator. et exvenatare latro. mox iusti quoq; exercitus dux factus vniuersam Lusitaniã occupauit. Lusitania aũt a lusib9 Bacchi dicta vt Plini9 ait. ¶ Claudiũ Nomacium, deinde Caium Nigidium, nimirũ codicibus mendam esse cognoscimus, si sequamur Florum, Marcũ Vetuliũ, & Caium Plautiũ nominantẽ. Idem Florus inquit Marcũ Vetuliũ prætorem, fuso eius exercitu cepit, post quẽ. G. Plautinus prætor, nihilo fœlicius rem gessit. ¶ A Popilio, suppone. Fabio. Quintus Fabius proconsul in Hispania rebus prospere gestis, labem imposuit, pace cũ Viriato equis conditionibus facta. ¶ Cœpio. Viriatus a proditoribus cõsilio Seruilij Cœpionis, interemptus est, & ab eius exercitu multum imploratus, ac nobilissime tumulatus.

Lusitania.

De Marco Aemilio Scauro.

M Arcus Aemili9 Scaurus nobilis pauper. Nam pater eius, quãuis patricius ob paupertatẽ carbonariũ negotiũ exercuit. Idẽ primo dubitauit honores peteret, an argẽtariam faceret. Sed eloquentiæ consultus, ex ea gloriam peperit. Primo in Hispania corni-

Arcus. Aemili9 Scaurus. Scauri dicũr q talos pedũ tumentes, & porrectos hñt, in qua familia fuit. Sylle priuignus, qui theatrũ temporarium fe

Scauri.

culũ meruit. Sub Horeste ĩ Sardinia stipẽdia fœcit. Aedilis iuri reddẽdo magisq́ muneri ædendo studuit. Prætor aduers⁹ Iugurthã, tñ ei⁹ pecunia victus. Cõsul legẽ de sumptibus & Libertinorũ suffragijs tulit. P. Deciũ Prętorẽ transeũte ipso sedẽtẽ iussit assurgere, eiq; vestẽ scidit, sellã cõcidit ne quis ad eũ in ius iret, edixit. Cõsul Ligures & Gantiscos domuit, atq; de his triumphauit. Censor Aemiliam strauit. Pontem Miluium fœcit. Tantumq; autoritate potuit. vt Opimiũ contra. Gracchum. Marium contra Glauciam, & Saturninum priuato consilio armaret. Idem filiũ suum, quia præsidiũ deseruerat in conspectum suũ vetuit accedere. Ille ob hoc dedecus mortẽ sibi consciuit. Scaurus senex cũ a Vario Tr. pl. argueretur, quasi socios, & Latium ad arma coegisset, apud populũ ait, Surius Sucronensis Aemilium Scaurum ait socios ad arma coegisse, Scaurus negat, vtri potius credendum putatis?

eit, ĩ quo fuit scena miranda, de qua Plí. plura li. xxx. vi Idem ait Scaurus in edilitate tercentũ sexaginta colũnas marmoreas ĩ vrbẽ inuexit, ad scenã theatri tparij erigendã. ¶ Carbonariũ negotium. quale solent ij. qui bracteas attenuãt, ac omniũ metallorum causa candentes lamías, secta enĩ lingna in carbones redigunt, ad fornaces. ¶ Argentariam faceret Argentaria ẽ locus vbi argentum foditur Auraria vbi aurum ¶ Ediles, erant alij cereales, alij curam ludorum atq; ediũ habentes, in hoc magistratu sumptuosissimus fuit. ¶ Meruit, militauit. ¶ Prætor imperator, cum Calphurnio, vt Salusti. in Iugurtino scribit, reliqua, cum Bestia & Scauro secreto transegit. ¶ Sumptibus, cupedijs ganee ne vrgerentur, suffragijsq; ingentibus diuiderentur. ¶ Assurgere, honoris gratia. ¶ Sellam per Antisticon, quasi seddam dixere, inde Subsellium. ¶ Ligures. Repperi nuper apud Lucium Flo. epi. lx. etiam trans alpes incolere Ligures, quandoquidem inquit transalpinos Ligures vicit. ¶ Viam Aemiliam strauit, de viarum nobilitate lege Strabonem lib. v. vbi de Appia, Valeria, & latina loquitur. ¶ Pontem miluium fecit, qui ab ipso post dictus est Aemilius Iuuenalis. Cum tibi vicinum se præbeat Aemilius pons erat in via flaminia distans ab vrbe lapidem vnum, de quo Salusti. in Catilinario. Ponte miluio per insidias Allobrogum comitatus deprehendunt.

Sella.

¶ Opimium, vide superius, vbi de Graccho, & reliquis tribunis.
¶ Præsidium quia loco amisso impetum hostium non sustinuerat.
¶ Socios. confederatos Populo Romano.

De Lucio Apuleio Saturnino.

Vcius Apuleius Saturnin⁹. Tr. pl. 1 seditiosus, vt gratiã Marianorũ mili tũ pararet. legẽ tulit, vt veteranis cẽ tena agri iugera in Africa diuideretur. Intercedente Bebiũ collegã facta p populũ lapidatiõe, submouit. Glauciæ ptori (q is eo die quo ipe cõ tionẽ habebat, ius dicẽdo, partẽ ppli aduocasset) sellã cõcidit, vt magis popularis videret. Quedã Libertini ordinis subornauit, qui se Tiberij Grac chi filiũ fingeret. Ad hoc testimoniũ Semp. onia soror Gracchorũ pducta, nec precib⁹, nec minis adduci potuit, vt dedecus familiæ agnosceret Sa turnin⁹ Aulo mẽmio cõpetitore interfecto. Tr. pl. refectus. Siciliã. Achaiam. Macedoniã nouis colonis destinauit, & aurũ dolo, aut scelere Cœpionis partũ, ad emptionem agrorum conuertit Aqua & igni interdixit ei, qui i leges suas nõ iu rasset. huic legi multis nobilibus abrogantibus, cũ tonuisset, Iam inquit nisi quiescitis, grandinabit. Metell⁹ Numidic⁹ exulare, q iurare, maluit, Saturninus tertio. Tr. pl. refectus, vt satellitẽ suũ Glautiã prætorẽ faceret, Memiũ cõpetitorẽ eius in campo Marcio necandũ curauit. Marius sena tuscõsulto armatus quo censetur, ne quid resp. detrimenti caperet, darent operam consules. Sa-

Vcius Apuleius Saturnin⁹. ¶ Vt veterani centena agri iugera. Appianus lib. i. Quippe Apuleius legem tulit, tellurem omnẽ, quecũq Romanorũ ditioni sub dita esset, fore diuidendam ea in prouintia, quæ. Galatia appellabat. Cimbri nẽpe Celtarum genus, eam occu, a rant, quã Mari⁹ recens adeptam quasi non vlterius ad Galatas spectarent. Romanis attribuerat. ¶ Iugerum seu iuger spaciũ est ducentorum & xl. pedum in longitudine Pli. attestantem. ¶ In Africa, variant. Historici, nam Galatia cõ termina Bithiniæ i Asia existit, de qua diuisiõe Appianus sentit. ¶ Per populũ, quia instabat legis promulgationi populus. ¶ Glauciæ prætori. Appianus, non multo post Apulei⁹, vt Metelli vlcisceretur iniuriam, tribunatum petens. Glauciam prætorem obseruare cepit, tribunorum electioni præsidentem,

Iugerum.

¶ Contionē habebat. orabat, de contione alias dictum.
¶ Augeasset, remouisset.
¶ Quædam Libertini ordinis, tribunum alias, qui Gracchi filius esse putabat,

ninū & Glauciā in Capitoliū persecutus obsedit maximoq; astu incisis fistulis ī deditionē accepit nec deditis fides seruata est Glauciæ fracta ceruix Apuleius cū in curiā fugisset, lapidibus & tegulis desuper interectus, Caput eius Rabirius quidam senator per conuiuia in ludibrium contulit.

primū ea die tribunatū gessit. ¶ Aulo Nonio legendū est. Lu. Flo. epitho. lxix. ait Saturnin⁹ adiuuante Mario, & per milites occiso Aulo Mumio cōpetitore. Tribunus plebis, per vim creatus. Appianus quoq; fugientem in diuersoriū, interfectum esse ait. ¶ Nouis colonis, habitatoribus, inde. Colonie dicte. ¶ Cepionis de quo in superiore cap. vide. ¶ Interdixit, in exiliū misit. ¶ Abrogantibus legi. licentiose dixit, nam (Gel. ac Modestino testibus) derogatur legi, cū aliquid ex ea detrahitur. Abrogare legem, est irritare atq; infringere. ¶ Cū tonuisset, sequēti die nullā esse legē, haud difficulter ostendi posse, quæ per vim (Ioue insuper tonante) contra patrios mores lata esset ¶ Metellus Numidicus exulare q̄ iurare maluit. Appianus. Metellus aūt nō solū iusiurandū tenuit, sed vt prius instituerat, cōstanti animo. & intrepido perstitit, ac paulo inferius. Metellus vir præstantissimus his ex causis vrbe eiectus, profectus est autē (teste Lucio Floro) Rhodū, in spontaneū exiliū, vt alibi diximus. ¶ Memiū competitorē. Appianus. Sed cū Memius dignior existeret, veriti illū Glaucia & Apuleius, nonnullos ad eū cū lignis in ipsa electione premittunt, qui Memium inspectantibus, cunctis interfecere. Florus. Caiū Memiū, consulatus petitorem maximum, quē actionibus suis aduersariū timebat, interemit. ¶ Campo Martio ager Tarquiniorū eiectorū cōfiscatus (Liuio scribente) Marti dicatus extitit. ¶ Marius senatusconsulto armatus. Appianus, senatu eos interfici mandante, turbatus Marius nōnullos armis instruxit, verū tardante eo, alij aquarū fistulas, quæ ad tēplū confluebant, incidūt. ¶ Maxio astu. Vnde subdit Appianus. Saphinius tēplo ignē īmisit, ex siti se moriturū au⁊tumans. Glaucia & Saturninus Mariū sibi auxilio adesse rati se imprimis tradidere, & post eos Saphinius. ¶ Fracta ceruix. i. suspensus.

Colonie
Derogare.
Abrogare.

¶ De Lucio Lucullo,

Lucius Lucullus nobilis, disertus & diues, munus quæstoriū amplissimū dedit. Mox p Murenā in Asia classē Mithridatis, & Ptolomeū regē Alexandriæ, cōsuli Syllæ cōciliauit, Prætor Africā iustissime rexit. Aduersus Mithridatē miss⁹, collegā suū Cotsā Sisennā Historicū ex ioco quodā in rē seriā (vt fit pleūq;)

Lucius Lucull⁹. ¶ Nobilis. Nam auus eius fuit vir consularis.
¶ Disertus. Plutar. quanta vero ei fuerit in dicendo facultas, hinc arbitror posse p facile iudicari, ferunt eni Hortensiū causidicū, &

tam Calcedoniæ obsessum, liberauit. Cyzicon obsidiōe soluit Mithridatis copias ferro et fame afflixit, eumq; regno suo, id est Ponto expulit, Quem rursum cum Tigrane rege Armeniæ sub ueniente magna fœlicitate superauit, Nimius in habitu, maxime signorū & tabularū amore flagrauit. Post cum alienata mente desipere cœpit. tutela eius Marco Lucullo fratri permissa est.

cōuersos cū Lucullo adolescente cōposuisse, vt poemate, oratio neq; græca, pariter ac latīa proposītio eo quem dedisset sors stilo, eaq; lingua teneret. Lucullus Marsicū conscriberet bellū, obtigit sibi sorte greca oratio, defluxit enī ad nos vsq; Marsici belli Historia, græco sermone scripta. ¶ Diues. Horatius lib. pri. episto. ad Numicium id ostendit. Clamides Lucullus (vt aiunt) Si posset centum scene præbere rogatus Qui possum tot, ait, tamen & querā & quot habebo Mittam, post paulo scribit, sibi milia quinq; Esse domi clamidum. ¶ Murus quæstorium. Ludum qualem quæstores existentes agere solebant. ¶ Sylle, sub quo primo meruit. ¶ Per murenam in Asia. volue solers lector de his Plutarchum in Luculli vita, ne plura transcribere cogar. Quod enī Cornelius sūmatī. Historicus Plutarchus ꝓlixius asserit. ¶ Collegā in cōsulatu, qui terra mariq; profligatꝰ a Mithridate, sexagīta cum omni milite naues, & quatuor præterea peditum milia amiserat. ¶ Cyzicon. Pōti vrbem. ¶ Obsidione Mithridatis, quā iratus rex infestabat, quia decem naues contra se & tria hominum milia in. Calcedonicam pugnam miserat. ¶ Mithridatis Copias. Dicam profecto quod Plutar. in comparatione Cimonis & Luculli recēset. Ceterum post luculum quid egit Tigranes dignum memoria, quid Mithridates cum is semel superioribus cladibus obrutus atq; confractus, nec modo aduersus. Pompeium copias suas extra vallum educere ausus fuerit, sed sola fuga saluti suæ consulens, in Bosphorum se recepit Tigranes vero cum nudus atq; inermis coram Pompeio supplex humi procubuisset, sublatum proprijs manibus e capite diadema, ad illius pedes deposuit. Cyzicon.

¶ Signorum & tabularum, adeo vt Xerses togatus, a Tuberone diceretur. Nam Basilicarum atq; balneorum, & deambulatoriorū apparatus, picturas, statuas, omneq; eiusmodi rerum studium, ad luxum arbitror referenda, quas ipse res permaximis sibi sumptibus comparauit.

¶ Alienata mente desipere cœpit. Plutar. Ferunt autem eum sub mortem aduersa mentis valetudine captum: paulatim contabuisse. Porro Cornelius nepos, non etate mala, neq; naturali morbo, sed medicamentis a Calistene, quodam liberto suo corruptum, in id incidisse prodidit. Calistenem vero ea sibi medicamina propinasse. quia eum amatorium habuisse crediderat. Lucullumq; tantum ab rationis vsu abfuisse, vt vel eo viuente, omnis rei familiaris cura, Marci fratris consilio gubernata fuerit Equidem ex hoc testimonio, cum videam plerisq; in locis Cornelij nepotis fidem a Plutarc. citari, arbitror hunc omnino non esse quē interpretandum sumpsimus, cōpilatumq; ab aliquo, vt Trogum Iustino, cum aliqua citet e Cornelio grecus Historicus, quæ in eodem nunc non reperiantur.

De Lucio Cornelio Sylla.

Ornelius Sylla in fortuna fœlix dictus, cum paruulus a nutrice ferret mulier obuia, salue, inquit, puer tibi & reipu. tuæ fœlix. et statim quæsita quæ hæc dixisset, non potuit inueniri. Hic quæstor Marij Iugurthama Bocho ĩ detionẽ accepit. Bello Cymbrico & Teutonico legatus, bonam operam nauauit. Prætor inter ciues ius duxit. Prætor Cyliciam prouintiam habuit, Bello sociali Samnites, Hirpinosq́ superauit, ne monimenta Bochi tollerentur. Mario restitit. Consul Asiam sortitus, Mithridatẽ apud Orchomenũ, & Cherominã prælio fudit. Archelaũ præfectum eius Athenis vicit. Portũ Peiræũ recepit. Medos, Dardanos ĩ itinere superauit. Mox cũ rogatione Sulpitia imperiũ eius trãsferretur, ad Mariũ ĩ Italiã regressꝰ corruptis aduersariorũ exercitibus Carbonẽ Italia expulit. Mariũ apud Sacriportũ, Telesinum apud portã Collinã vicit. Mario Præneste interfecto, fœlicẽ se edicto appellauit Proscriptiõis tabulas primus ꝓposuit. Nouẽ milia deditorũ ĩ villa publica cecidit. Nũerũ sacerdotũ auxit. Tribunitiã potestatẽ minuit. Repub. ordinata dictaturã deposuit. Vnde spe deceptus. Puteolos concessit. Et morbo qui phtheiriasis vocatˀ, interijt.

Ornelius c Sylla in fortũa fœlix dictus. Plini. natura Histo. li. vij. capitu xliij. Vnꝰ hominum ad hoc cui fœlicis sibi cognomẽ asseruat. Lucius Sylla, ciuili nempe sanguine, ac patriæ oppugnatione adoptatꝰ. & quibusdam fœlicitatis ĩ ductus argumentis: ꝙ proscribere tot millia ciuium, ac trucidare potuisset O praua interpretatio et futuro tempore infelix, & filium Faustum, filiam. Faustam. insolenter appellauit. Iugurtham. a Boccho rege Mauritaniæ socero ipsius Iugurthe. dubitauit aut Barbarꝰ, vtrum Syllã Numide, an Iugurtham Sylle traderet, tandem (Salust. & Plutar. scribentibꝰ) Iugurtham Sylle tradidit. Bello. Cimbrico, de qu superius in Mario lege. Legatꝰ Legati in castrᵹ. prouisores necessariorum dicuntur. Bello sociali, quod initium habuit ab Italis, quibꝰ promissa erat

Legati.

ciuitas, a Graccho Fuluio, deīde a Druso nec poterāt ꝑmissa asseq, sociarī, igiť arma pluribus populis, maxime Samnitibus & Hirpinis Campanie ¶ Ne monumenta Bochi tollentur, nam inuidia ergo Syllam Marius flagrabat, vidēs eum particīpē suę glorie. Ferebat namq; Sylla in annulo imaginem, qua Bochus ipse. Iugurtham captiuum, ad Marium ducendum Sylle dabat. Illā inq; imaginem ferre solebat, quæ res magnam tristitiā exhibebat Mario. ¶ Orchamenum & Cheroneam. Asie vrbes. Prolixum nēpe esset numerare, vt cum Mithridate congressus fuerit Sylla. Plutarchum itaq; euolue, quo laboris nostri sis particeps. ¶ Archelaum. Hic dicebatur maximus regis præfectus, quo suadente ac amico effecto. Sylla pacē cum. Mithridate certis fœderibus composuit. ¶ Pyreum, portum Athenarum. ¶ Recepit, multis admotis machinis & tormentis. Ita vt, Plutarchus scribit, in obsidione Athenarum, decem millibus mollionum iugorum, quotidiana ad machinarum apparatum impendebatur opera. ¶ Medos. a medo filio Medeæ dictus aliqui sentiunt. ¶ Dardanos in itinere, a Mithridatica reductos expeditione. ¶ Rogatione Sulpitij. i. lege, quia Sulpitius qui seipso sceleracior fiebat. Mario (teste Plutarc.) exercitum in Mithridatem destinatum attribuit qui deinde (seruo prodente) a Sylla interfectus est. ¶ Carbonem Italia expulit Plutar. Carbo qui contrariam factionem continebat, ab eius exercitu fugam noctu faciens, tandem in Africam naui se recepit. ¶ Marium, apud Sacriportum. Plutar. Marianorum, cum diutius sustinere nequirent, terga vertentiū magna strages fit. Marius sese Præneste fuga subtrahens, obseratas iam portas offendit, fune superne demisso cū se incinxisset receptus in murū ¶ Collinā. Lucanus. ij. Aut Collina tulit stratas quot porta cateruas. Legendū est Mariū & Pōtiū Telesinum, ex Appiano referente. Marcū aūt Lamponum ex Lucania, & Pontiū Telesinū ex Samnitibus, & Capineū guttam, septuaginta hominū milia adducentes, vt Mariū iuniorē ab obsidione liberarent. Sylla inter arcta quædā, per quæ patebat vnicus aditus, ab itinere exclusit. ¶ Mario Præneste interfecto. Appianus, quibus inspectis Prænestini, q̄ omnes Carbonis copias delectas audissent. Norbanū ex Italia aufugisse, reliquū vero. Italie vrbemq; Romam ad Syllam concessisse, ciuitatem Lucretio dedere. ¶ Mario aggerem per cuniculos ingresso nec multo post interempto, manu propria. Lucretius ceruicē abscidit: caputq; ad Syllam misit id fori medio ante rostra Sylla cū appendisset, iuuenta consulis irrisa (hæc effatus dicitur) remigem prius esse oportere q̄ ad gubernacula manus admouere. ¶ Proscriptionis tabulas. Plutar. Sylla igiť exemplo octoginta ꝓscripsit, nulli Senatorū cōmunicato consilio, omnibus egre ferentibus, vno interiecto die ducentos ac viginti alios adiecit, deinde tertio non pauciores rursus adiunxit. ¶ Tribunitiā potestatē. Appianus. Tribunitiā vero potestatem adeo perfregit ac debilitauit, vt fere ad nihilū redegerit, cū ex lege prohiberet, qui tribunatū gessisset, vlteri⁹ potestatē habere posse. ¶ Dictaturā deposuit. Appianus. Tantū huic viro aīi & fœlicitatis affuit, vt fori medio dicere auderet, ideo se dictaturā deponere, vt eorū q̄ fecisset, rationē subire posset si quis exigeret. ¶ Puteoli (Strabone autumante) in Campania oppidum, a putore aquarum sulfurearum dictum.

¶ Phthiriasis pædicularis morbus dicitur, ἀπὸ τῶν φθειρίων. quod & pedes & pediculos vocamus Plini. in. vij. Age non exitus vitæ eius omnium proscriptorum ab illo, calamitate crudelior fuit, erodente seipso corpore & supplicia sibi gignente.

Archelaus. Medi. Puteoli Phthiris sis.

¶ De Mithridate Rege Ponti.

Mithridates rex Pōti, oriundus a septē Persis, magna vi animi, & corporis. vt sexiuges equos regeret, duarum & viginti gentiū ore loqueret̃. Bello sociali dissidentibus Romanis Nicomedē Bithinia Ariobarzanem Cappadocia expulit, l̃ras per totā Asiam misit, vt quicunq; Roman⁹ esset, certa die interficeret̃, & factū est. Græciā, insulasq; oēs excepta Rhodo occupauit. Sylla eū prælio vicit. Classem eius proditione Archelai intercepit. Ipsum apud Orchienū oppidū fudit, & oppressit, & potuit capere nisi aduersum Mariū festinās, qualemcūq; pacē cōponere maluisset Deinde eū Arguis resistentē Lucull⁹ fudit. Mithridates postea a Pōp. nocturno prælio victus, in regnū cōfugit, vbi p seditionē popularē a Pharnace filio in turre obsessus, venenū sumpsit. Cū id tardius biberet, qa aduersum venena multis antea medicaminibus corpus firmarat, immissum percussorem Gallū, Sithocum auctoritate vultus territum, reuocauit, & in cædem suam manū trepidantis adiuuit.

Exinus

Mithridates. rex Ponti. Euxini patrie inde Euxini .f. hospitales dicti Est aūt prope Meothida circa hunc lo um erāt plures ruintiæ, tū ad Asiam tū ad Europam attinentes, quibus ipse rex imperabat. ¶ A septē Persis, de quib⁹ Heredotus li. iij. et Iustin⁹ primo epith. suarū plura scribūt, hi enī magos interfecerunt, qui dolo se pro ipsis regnabant, deinde hinnitu equi Dariū Regē constituere. ¶ Duarū & viginti gentium Gel. li. xvij. ca. xvi. Mithridates aūt Ponti atq; Bithinie rex inclytus, qui a Cneo Pompeio bello superatus est, duarū & viginti gentiū, q̃s sub ditiōe habuit, linguas pcalluit, earūq; omnium gentiū viris haud vnq̄ p interpraetem locutus est, sed vt quenq; ab eo appellari vsus fuit, perinde lingua & oratione ipsius non minus q̄ si gentilis eius esset loquutus. ¶ Nicomedem Bithinia. is est de quo Cæsaris in vita Sueto. refert. ¶ Ariobarzanem, quē deinde Sylla (iubēte senatu) cū exercitu, in regnū reduxit. ¶ Vt quicūq; Romanus esset vna die interficeret̃ Cicero in oratiōe de lege Manilia, Vos tot ciuium Romanorum milibus vno nuncio, atq; vno tempore necatis, quo tandem animo esse debetis? ¶ Sylla eum prælio vicit. Cicero ibidē, triumphauit Sylla triumphauit. L. Murena item de Mithridate. Præterea

(vt Plutar. tradit Lucullus egregiam pro rep. aduersus Mithridatem operam nauauit, eum qui Mithridaticum antidotum saluberrimum confecit. De victoria Syllæ nuper diximus. Iuue quoq; ait. Pontica ter victi caut⁹ Mithridatica regis. ¶ Argis resistentem. Argos in singulari neutri, in plurali masculini. ¶ A Pompeio, vt ait Plutar. reuera Luculli res gestæ, imperium Pompei exornarunt. ¶ Nocturno prælio, ad Lune splendorem, vt Plutarchus de his in Pompeij vita narrat, delusos regios milites vmbra lune. ¶ Venenum sumpsit. Plutarc. in Pompeij vita recitat Mithridatem per filij Pharnacis seditiones, mortem sibi consciuisse, ac omnia quæ ipse possederat, Pharnacem sibi sortitum, deq; his gestis Pharnacem ad se, Romamq; scriptitasse. ¶ Quia aduersum venena multis antea medicaminibus corpus firmarat. A. Gel. li. xvij. scriptũ etiã a Leneo Põpeij liberto. Mithridatem illum ponti regem medicine rei & remediorum id genus solertem fuisse, solitumq; anatis sanguinem miscere medicamentis, quæ digerendis venenis valent sanguinemq; earum potissimum esse in ea confectione. Ipsum autem regem assiduo talium medelarum vsu, a clandestinis epularum insidijs cauisse, q̃obrem victus Romanis, frustra venena violentissima festinande necis gratia expertus, seipsum gladio transegit. Argos.

¶ De Cneo Pompeio Magno.

C Neus Põpeius magnus, ciuili bello Syllæ partes secut⁹, ita egit, vt ab eo maxĩe diligeret, Siciliam sine bello a ꝓscriptis recepit. Numidiã Iarbe ereptã Masinisse restituit. Vigintisex anos natus triũphauit Lepidũ acta Syllæ rescindere volentẽ, priuatus Italia abrogauit. Prætor in Hispaniã proconsuli miss⁹. Sertoriũ vicit. Mox Piratas intra quadragesimũ diẽ subegit Tigranẽ ad deditionẽ Mithrdatem ad venenũ cõpulit. Deinde mira fœlicitate rerũ in septẽtrione. Albanos. Colchos, Heniochos. Caspios. Hiberos. Nunc in oriẽtẽ Parthos Arabas, atq; Iudæos cum magno sui terrore penetrauit. Primus in Hircanũ Rubrũ, & Arabicũ mare vsq; puenit, Mox diuiso orbis imperio.

Neus Pompeius. ¶ Magnus deuicta Africa, ita pronunciante. Sylla, appellatus est. ¶ Ita egit, vt ab eo diligeretur, qnia prima potissima causa fuit, vt Cinna interficeretur, & Carbonẽ interfici dãnatũ iussit internecinos. Sylle hostes. ¶ Siciliam a proscriptis recepit ꝛ quotq; ꝓscriptionẽ Syllanã præuenerãt insulam hanc vt ꝓpugnaculum tutum capere, sed audiẽtes. Põpeiũ cũ exercitu aduentare facile cesserunt. ¶ Numidiam Plutarchus in Põpeio, Alia confestim ciuitatum paruere, alie vi capte. Hiarbas rex compræhensus qui cum Domitio bellum inierat, cuius sceptro deinde successit Hiemps.

cum Crassus Syriã, Cæsar Galliã, Põpeius vrbẽ obtineret, Post cædem Crassi, Cæsarẽ dimittere exercitũ iussit. Cuius infesto aduentu, vrbe pulsꝰ in Pharsalia victus, ad Ptolomeũ Alexandriæ regem fugit. Huius latus sub oculis vxoris, & liberorũ a Photino Ptolomei præfecto, mucrone cõfossũ est, iãq; defuncti caput gladio præcisũ, q̊d vsq; ad ea tpa fuerat adoratũ Truncꝰ Nilo iactus a Seruio Codro, rogo inustus, humatusq; est, inscribente sepulchro. Hic situs est Magnus. P. Caput ab Achilla Ptolomei satellite. A egiptio velamine inuolutũ cũ annulo Cæsari præsentatũ est, Qui nõ continens lachrymas , illud plurimis & præcioi.. .s odoribus cremandum curauit.

sal Prosperaergo fortuna Põpeius fretus, ac robori militum fidens. Numidiam impetit, ĩ q̃ q̊d diebus pluribꝰ per agrandũerat, agmine concitato excurrens ea subegit omnia quibus obuiam est factus. ¶ Lepidum acta Sylle rescindere volentem, diuersa historici scribunt. Plutarh. quare. Pompeius qui extemplo bonis sesead diderat aduersus Lepidum dux declaratur, hic enim iam tũ multa in . Italia occupauerat, & citeriorem Galliam per Brutũ superatam vi detinebat. ceterum Pompeius facile vicit. Sed cũ rediret Brutũ , er o.ngiusculam moram Mutine obsedit. & paulo post Amissa igiť Italia Lepidus in Sardiniam fugit , vbi morbo interñt, mestior, nõ ex aduersa (vt aiu. t) fortuna, sed ꝙ in literulã quandã incidit, ex q̃ adulteram vxorẽ agnouit. Appia. Lepidus a senatu accersitus, nec ille q̃ob rem vocareť ignarus, vniuerso cũ exercitu profectus, quasi cũ eo vrbem ingressurus, prohibitus subinde, ad arma per præconẽ oẽs cõuocat, ex aduerso Catullus bellũ vicissim præconis voce denuntiat , post modicũ prælio ante Campũ Martiũ inito. ab vtrisq; superatus est Lepidus, nec multũ illi aduersatus in Sardiniã enauigauit, quo in loco distillatiõis morbo correptus cessit e vita. ¶ Cneus. Pomp. prætor in Hispania, ab Hispali vrbe dicta, autore Trogo Pompeio ¶ Sertoriũ vicit, contra quẽ fugitiuũ Sylle, & superstitẽ Carboniane fuge, primo Metellus pugnauit, inde Ciclops senexq; impator, a iuuene Põp. supatꝰ fuit & a Perpetua amicorũ præcipuo in cõuiuio, cũ astantiũ turba vino grauis, custodie minus intenta esset, fœdissime trucidatus est ¶ Piratas intra. xl. diem occuparat. potentia hęc passim omne interiusmare, vnde nemini commertiũ liberum cõcedebant, sed oĩa inuia, oĩa clausa erant. Sabinꝰ rogatiõem tulit q̃ Põp . Cilicũ ꝓuintia demãdabať, in q̃ celeriter fœlici victoria potitꝰẽ, tũ spõte se (fama aud ta Põpeij) marꝫ vastatoribꝰ dedẽtibꝰ tũ enixissime nõnullis debellatis, ꝑ coloniasq; distributis. ¶ Tigranẽ ad deditionẽ. Hi ğ vna ꝓgrediẽtes et castella vrbesq; passim captabãt. Rex ṽo Tigranes a Lucullo ferme deuictꝰ, audita Põpeij clemẽtia, sese dedidit, cõditiõibusq; a Põpeio oblatꝫ acquieuit.

Hispania.

¶ Albani ad Hircaniã, sed Colchi ad Scithiam & Eniochi pertinent. Hi-
beri montẽ incolunt Taurũ. ¶ Hircanũ, inde Caspiũ, vt Ptolemeus: quod
vt angusto, ita longo etiam freto, primũ terras quasi fluuius, atq; vt iustus
alueus includit, in tres sinus diffunditur, contra os ipsum & reliqua. ¶ Ru- Rubrum
brũ, de quo ita Pomponius Mela inquit. Rubrũ mare græci, siue eius co- mare.
loris est, siue quia ibi Erithras regnauit. Erithram talassan appellant pro-
cellosum, asperũ mare profundũ, & magnorum animalium magisq; cetera
capax, primo recedẽtis oras eq̃liter ĩpellit, et nõ vt intret interius aliquãtũ
patens sinus erat. Sed quas ripas inflexerat bis irrumpit duosq; sinus ite-
rum aperit. Persicus vocatur dictis regionibus propior. Arabicus vlterior
¶ Iudeos. Iudei pertinacissimum genus, vel a Iuda, vel quasi idei, de qui- Iudei.
bus lege Strabonem. Cepit autem Astrobolum regẽ eorũ. ¶ Syriã Cras-
sus, satis constat Crassum auri cupiditate in Parthiam profectũ, cuius fecu
lentiæ ditissimi summates hac quoq; tempestate nunq; explentur, sed mo-
re hidropici Quo plus sunt pote, plus sitiuntur aque: deinde dolo. Surine
circumuentus viq; in equũ sublatus crudelissime interfectus. fuit. Luca. As
siriã latio maculauit sanguine Carras, capite ad regem Hirodem allato Ia
son, fabularũ actor (scribente, Plutarcho) illud multis telis perfodit ac
quasi furens debacchando, pro ludibrio circũtulit. Petrarcha in triũ-
phis, vernaculo rithmo ita accedere videtur opinioni, vt aurũ in ore lique-
factum fusum fuerit, vide circo oc sangue tuaro e Crasso de ore, e luno la-
tra nebetantoche pue a ciascuno amaro. ¶ Galliam, quã per decenniũ do-
muit in Sueto. leges, eiusq; cõmentarijs. ¶ Vrbem obtineret. Ipsi Pom-
peio Africa & vtraq; Hiberia cum quatuor legionibus decrete erant.
¶ Cesarem dimittere exercitum, Inquit ipse Cesar, Neq; obscure due le-
giones Cesari detrahũt, quas idem (in fine bell i Gallici) asserit a Pompeio
receptas. Causa vero potissima bellorũ ciuilium hæc fuit quia Cesar sibijp
si timeret, noluit exercitum deponere. Petebat enim consulatum, ac triũ-
phum. senatus autem alterum libens daturus erat, & dicebat, triumphare
si vis accede more aliorũ imperatorum, Sin consulatus competitor esse ve-
lis, accede priuatus, humiliter in campo Martio suffragia rogaturus. Time
bat vero Cesar, si non obtineret consulatum, ac sine officio, & militibus in
patria viueret, ne rationem actorum reddere cogeretur (affirmante Sue-
tonio) cũ M. Cato identidem, nec sine iureiurando denunciaret, delaturũ
se nomen eius, vt primũ exercitum dimisisset, cunq; vulgo fore predicaret,
vt si priuatus redisset. Milonis exemplo, circumpositis armis, causam apud
iudices diceret. ¶ Eius infesto aduentu, iam contra senatusconsultũ. Rubi-
conem transierat, Picenũ, Vmbriam, Ethruriam occuparat Territus itaq;
cum senatu Pompeius ab vrbe discessit Brundusiũ vsq;, vt maria cũ mari-
timis locis in potestate sua preoccuparet. ¶ In Pharsalia victus a Pharsa-
lis oppido dictum, inde operi Lucani titulus. Causa victoriæ Cesaris, sex
cohortes legionibus, educte, quæ decime legioni a tergo locate iussæq; sunt
quietem agere hostibusq; ignote esse. Erant numero tria milia virorũ, qui
obsistendo equites Pompeianos longis iaculis per frontes ac ora feriebant
Iuuenes autem nobiles, huius inexperti pugne, auersi manibus protegen-
do oculos, terga dedere, reliqui Cesarianorũ impetum non ferentes saluti
suæ fuga consuluere. Pompeius ad castra accelerans, & vestem sumens, in
fortunio congruam, inde egressus, tandem Larissam applicuit. Cetera in
vita eius perlege. ¶ Ad Ptolomeũ regem. Dubitabat Pompeius ad Par-
thos confugeret, an ad Iubam Mauritanie regem. Tandem Lentulo hor-

tante (apud Lucanum lib. viij.) in Aegyptum profectus, vbi regnabat regulus, cuius patri ingentia beneficia contulerat Pompeius. Ptolomei praeceptoris, nomine Theodoti (dicentis hominem mortuum non solere mordere) sententia condemnatus, et a Septimio et Achilla indigne trucidatus, vitam cum morte commutauit. ¶ A Photino. Eunucho, qui regnum administrabat. Marti. Antoni. Phario nil obiecture Photino. ¶ Confossum est. non per eum, sed ipsius iussu incisum caput. Luca viij. Pharsalie. Tunc arte nefanda. Summota est tabes capiti, raptoque cerebro Exsiccata cutis, putrisque effluxit ab alto. Humor, & infuso facies solidata veneno est, cum antea de incisione dixisset. Dum lumina nuda rigescunt. Suffixum caput e, inde de trunco. Nilo iactato, a Codro sepulto inquit. E latebris pauidus decurrit ab equore Codrus. Ac paulo inferius. Sic fatus. erectus iuuenis procul aspicit ignes. Corpus vile suis nullo custode cremantes. ¶ Hic situs est magnus Pompeius. Alibi. Hic situs est magnus placet hoc fortuna sepulchrum. Dicere Pompei. ¶ Caput ab Achilla. Plutar. in fine vitae Pompei ita scribit Caeterum non multo post Caesar in Aegyptum sic perturbatam prouinciam profectus. afferentem Pompei. caput, vt scelus execratus est, oculosque ab ipso auertit, gemmam vero Pompei cum suscepisset, illachrymauit, eius gemme signum erat ensifer leo Achillam atque Photinū iugulauit. Claudat itaque opusculum nostrum carmen vernaculum laureati poete Petrarche ita canentis. xcvij cantu. Cesare poi che lo traditor de. Aegypto gli fece el dono de l'inhonorata testa celando la legraeza manifeste pianse con li ochi forasi come e scirpo. Luca. idem asserit. vtque fidem vidit sceleris tutumque putauit. Iam bonus esse socer. lachrymas non sponte cadentes, Effudit, gemitusque expressit pectore leto. ¶ Praeciosissimis odorib⁹ cremādū Idem poeta eodem in loco ita carmine comprobat. Vos condite busto. Tanti col'a ducis, sed non vt crimina tanta Vestra tegat tellus, iusto date thura sepulchro. Et placate caput, cineresque in littore fusos. Colligite. atque vnam sparsis date manibus vrnam. ¶ In huiusce opusculi vmbilico hoc addere. Corollarium ex humanitate errantis offitij mei visum est. Si lector salebrā ac offensaculum aliquarum mendarum forte inuenies, noli in alieno esse libro ingeniosus & mordax, quia diuinum est in tot humanis erroribus nunque labi, & adiuratissime affirmo, me non euoluisse librum maxime professionis nostrae, praeter de articulis fidei scriptum, in quo ingenium lynceū non semper aliquid deprehenderet, quod vitio dare posset, vnde graecum adagium inoleuit, glycis ancon, id est ducis cubitus, conueniens cum. Persiano versu. Cedimus inque vicem praebemus crura sagitis. Nō pudebit me etiam exemplo diui August, Si quid perperam dictum fuerit, retractare.

Io Tomas Sertorius Cremonensis generoso Michaeli Pall.
Apostolico protonotario mecaenati Suo. S.D.P.

¶ Quam primum Macaneus orator consumatiss. tibique in laboriosis Parnasi collibus oculatissimus & fidiss im⁹ dux mecum communicasset, se procul dubio breui in Cornelium Nepotem Romanum, Historiarum Romanarum compendiolum commentaria editurum, pēdenti mihi equa lance totius ingenia Taurinatis gymnasij, & totius stemmata, ac familias Ligurie tu me Hercle alijs longe ponderosior vs⁹ es, cui merito hoc dignis. eruditissimumque opus dicandum attribuendumque censerem, quippe quod ab incunabulis bonam etatis tue portionem in historicis consumpsisti, nec non eorum scripta fideliter incredibili memorie mandasti, Adde quod ego te sepicule

recitantē audiui Nepotis nr̄i Epitomē ita pfecte ita cōcine, ita adamussim, vt nihil supra. Solebas etiam adhuc puer mira cum voluptate a præceptore historias narrante immobili corpore, nictantibus haud ocellis pendere Adultus in Apolline cenabas, si cæna aut historijs: seu fabulis ad delectandas (vt Macrobius posteris reliquit) aures iuuentis condita erat. Nullū non tam graue tam necessarium tibi est negotiū, quin (si apportatur historiographus) seponas, tanti est penes te illustrium virorum memoria. Familiam tuam hic non recenseo, quandoquidem ipsa Sabaudianum imperiū Lyguriam. Insubriam, omnesq; Italiæ locos ample illustrat. Satis equidem Magnificentissimi patris tui domini Marchiōis Palladicini. Dominicq; Staponisij laudū præconia eminent. Cesarea satis liberalitas ipsum commendat, satis Vlissea ipsum facundia extollit, Esset enī esset vndoso aquas mari fundere stellas globosoq; figere cœlo illud mediusfidius de familia tua posset adduci: quod Crispus tuus de Roma scripsit· Satius. s. silere q̄ꝫ pauca de Roma differere. Merito itaq;, vt dictum est a me istius auctoris tu tamē ascriberis, de quo tibi persuade te euntem in vrbem, rus, in sacrarium, nūq̄ꝫ deserturum. Vale & tuum addictum Sertorium ama Taurini, Calen. Octob. M.D. viij.

¶ Lipsiæ ex ædibus Valentini Schumañ
Anno domini Millesimo quingentesimo vigesimo primo.